

नेमो तरस भगवतो अरहतो सम्भासम्बुद्धस्य

धर्मद्वय

ने
पा
ल
भा
षा
या
ल
य्
फो

त
था
ग
त

कलाकार—श्री रत्नदीप वज्राचार्य

वर्ष ११
पूर्णासंख्या १२८

बडला

बुद्ध संवत् २५०२
नेपाल संवत् १०७८

छगू अङ्क्या १५०
दक्षिण्या चन्दा ३)४१,

धत्तः-पौ

विषय	पौत्या:	विषय	पौत्या:
बुद्ध वचनामृत	१२१	भारते बौद्धपिनि समस्या—श्री धर्मरत्न 'यमि'	१३९
निपु म्ये—(कविता)—श्री आशाराम शाक्य	१२२	भाजुमान—(कविता)—श्री 'लाकौल'	१४०
बौद्धधर्मया छुं विशेषता—भिक्षु अश्वघोष	१२३	युवक युवतीपिन्त—(कविता)—श्री रमापतिराज शर्मा	१४१
प्रतापया प्रताप—श्री चित्तधर 'हृदय'	१२५	भीगु कला—श्री रत्नदीप वज्राचार्य	१४२
विरागया स्वरूप—श्रामणेर मेधंकर	१२८	प्रतिकार—(एकांकी)—श्री हेमलाल जोशी	१४४
खुसिया खँ—(कविता)—श्री माधवलाल कर्माचार्य	१३०	बजि—(कविता)—श्री दुर्गालाल	१४९
सम्यक् बुद्धि—प्रियदर्शी स्थविर	१३१	बुद्धया जन्मभूमी—श्री कुलधर्मरत्न	१५०
प्रेम परिवर्तन—श्रामणेर सुदर्शन	१३४	गय् थें मस्यु—श्री प्रेमबहादुर कंसकार	१५२
किपा—(कविता)—आशाकाजी 'सेवक'	१३५	व्वसल—(एकांकी)—श्री ईश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्य	१५४
तुफि—कुमारी केशरी	१३६	सम्पादकीय—	१५९

महापरित्राण

यल । समाचार प्राप्त जूगु दु, वंगु ल्हुति पुन्ही खुनु यले इखालखु टोले महापरित्राण पाठ भिक्षु महासंघपाखें अहोरात्री जुल । न्हापां भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरपाखें शील प्रार्थना जुल, अले श्री आशाराम शाक्यं बुद्ध-धर्मया विषये नंवाना विश्वया निंति थौं बुद्ध धर्मया गुलि आवश्यकता दु धयागु खँ कना बिज्यात । श्रामणेर सुदर्शन, श्री भक्तकृष्ण उपासक, भिक्षु सुबोधानन्दं बुद्ध-धर्म विषये व्याख्या याना बिज्यात । थ्व महापरित्राणया आयोजना व संघ भोजन श्री साहु चन्द्रकृष्णया विशेष सहयोगं उपासिका जितमाया पाखें याःगु खः ।

येँ । समाचार प्राप्त जूगु दु, वंगु २०१४ चैत्र २९ गते खुनु दिल्लीबजारे भिक्षु महासंघ पाखें महापरित्राण जुल । महापरित्राण पूर्व थन नं छगू प्रवचनया कार्यक्रम अनुसार बुद्ध व धर्मया विषये व्याख्या जुल, गुकी धर्मोदय सभाया मंत्री आशाराम शाक्य, श्रामणेर सुदर्शन, भिक्षु प्रज्ञारश्मि, भिक्षु सुबोधानन्द पाखें भाग काल । अहोरात्री महापरित्राण याना महापरित्राण सम्पन्न जुइवं भिक्षु

संघयात भोजन दान यात । समाचारे ज्ञान जूगु दु, थुकिया आयोजना उपासिका विष्णुमायां याःगु खः ।

नेपाल बौद्ध संघया उद्घाटन

भोँत, वैशाख ९ । समाचार प्राप्त जूगु दु भोँते श्रामणेर सुदर्शनया सभापतित्वे भिक्षु सुबोधानन्दया ल्हातं नेपाल बौद्ध संघया उद्घाटन जुल । थ्व नं ज्ञान जूगु दु कि ८ गते कृष्णकुमारी, पूर्णकुमारी उपासिकापिनि श्रद्धां भिक्षुसंघया पाखें बांख्यले महापरित्राण पाठ जूगु दु ।

जन्मदि

यल, वैशाख १० । समाचार थ्यंगु दु, यले शाक्यसिंह विहारे अखिल नेपाल भिक्षु महासंघया सभापति भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविरया ५९ दँया जन्म-जयन्ती बांलाक माने यात ।

लुम्बिनी मेला

लुम्बिनी । चैत्र शुक्ल नवमी खुनुनिसें चैत्र पूर्णिमा तक लुम्बिनी तःधंगु मेला लगे जुल । लुम्बिनी मेला प्रबन्ध कमिटीपाखें यात्रीपिनि सुविधार्थ बांलाक प्रबन्ध यागु दु । आकिवंनिसे थ्व मेला वैशाख पूर्णिमा बले यागु निर्णय जुल ।

“भासये जोतये धम्मं”

सम्पादक—

भिक्षु महानाम “कोविद”

ज्वलापासा

१०७७

सहायक-सम्पादक—

फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

वर्ष ११

कलकत्ता

वैशाख वि० सं० २०१५

मई ई० सं० १९५८

अंक ७

बुद्ध-वचनासूत

भिक्षुपि ! रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान ध्व फुकं अनित्य खः । गुगु अनित्य खः व दुःख खः । गुगु दुःख खः व अनात्म खः । गुगु अनात्म खः व न जिगु खः, न जि खः, न जिगु आत्मा खः ।

भिक्षुपि ! उकिं अतीत, अनागत, वर्तमान, अध्यात्म, बाह्य, स्थूल, सूक्ष्म, हीन, प्रणीत, दूरस्थ, समीचीन न्हागु हे रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान नं यथार्थतः प्रज्ञापूर्वक थथे ध्वीके माः कि ध्व जिगु मखु, ध्व जि मखु, ध्व जिगु आत्मा मखु ।

भिक्षुपि ! विद्वान आर्य श्रावक रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार, विज्ञान ध्व फुकेसं निर्वेद जुइ । निर्वेद जुल कि विरक्त जुइ । विरक्त जुल कि विमुक्त जुइ । विमुक्त ज्वी धुन कि 'विमुक्त ज्वी धुन' धयागु ज्ञान दइ व जाति क्षीण जुल धका सी ।

—संयुक्त-निकाय

निपु म्ये

श्री आशाराम शाक्य

(छपु)

ले
ख
क

(निपु)

ख्युंया प्यख्यं थौं तन जिमि लँ

लात तथागत, जीवन ध्यचले

तुना वना भन सन्य नं मफया

ज्ञान-द्यवा थौं फवना च्वना ।

चुलि जाल सिमाय् फल नं सल थौं

गुलि यैपुक न्हिल पंछिगण ।

मलयानिल जुल विहल प्रेमं

हाल भँवः नं मत्त जुया ।

मस्यु मसःपिं भापा भगवन !

क्यनाब्यु जिमितः मोक्ष-पथ ।

सुपाचं त्वपुया तःसां हावलस

त्वया भतीचा जः वेवं

गगन न्हिलीथें ल्वीक्य फया लँ

न्हिल्य फयमा जिमि नं हृदय ।

नीलगु गगने भीत क्यना थन

धै च्वन छुं मदु फुकक थुपिं ।

वरु हुं गुँ च्वकाय् छम्ह योगि क्यना

सुया पतिंचां धाल हनं ।

मस्यु मसःपिं भापा भगवन !

क्यनाब्यु जिमितः मोक्ष पथ ।

दैगु व स्यनिगु छु जीवन घच्चा

गुबलें दिके नं म्वाल सखे !

तृष्णा - खिपते यज्जक खाया

गुलि म्हित्य भवया चक्रलिसे ।

बुद्ध, धर्म व संघ ज्ञानया

ज्योतिं खय्का अन्ध तम

फवीमा जन जनया हृदये थौं

त्वेमा शास्त्र-ज्ञान निभा ।

वरु बुद्ध व धर्म व संघ लिना हुँ

छिपिं व प्यंगू सत्य ज्वना ।

ताय्वं थुलि जिमिसं हे शास्ता

अधैर्य जुल अति उकें वया ।

मस्यु मसःपिं भापा भगवन !

क्यनाब्यु जिमितः मोक्ष-पथ ।

शरण तथागत, अभय दान नं

बिया बिज्याहुँ कृपा तया ।

—:०:—

—:०:—

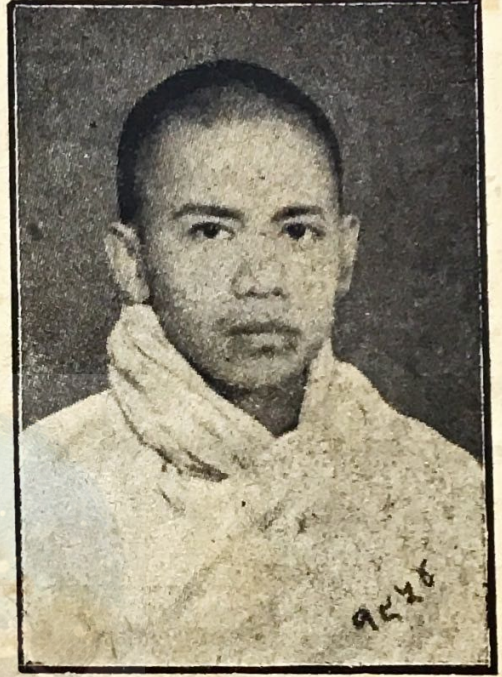
बौद्ध धर्मया ह्युं विशेषता

भिक्षु अश्वघोष

धनि २५४६ दँ न्हापा वाराणसीया लिक्क वर्तमान सारनाथे तथागतं धर्मचक्र-प्रवर्तन याना विज्यात। अनं लिपा वसपोलया ध्व प्रगतिशील धर्मचक्र भारतं पिने लंका, बर्मा, स्याम, काम्बोडिया, लाओस, जापान, चीन, तिब्बत, नेपाल आदि देशे तक नं ध्यन। अनं नं उखे उकिया प्रगति जुजुं वन। कालान्तरे बौद्ध धर्म भारतं लोप जुल धयां अत्युक्ति ज्वी मखु। आ हानं थुकिया नवजागरण जुया वया च्वन। थथे छाय ? बौद्धधर्मया मुख्य सिद्धान्त ह्यु ? थुकिया मुख्य विशेषता ह्यु ? आ धन थुगु हे प्रश्नया बारे विचार याय त्यना।

बौद्ध धर्म सिद्धान्त मानव समाजय् व्याप्त जुया च्वंगु कलंकयात हां निसें लिना वांछ्वेत खः। मानव समाजया भयंकर कलंक अन्धविश्वास व कट्टरपन खः। बुद्धकालीन भारतीय समाजपाखे मिखा व्वयेबले भ्नीसं अनुमान याये फु कि अबलेया समाजय् अन्धविश्वास व कट्टरपनया साम्राज्य जुया च्वन धयागु। ईश्वरया नामे प्राणी हिंसा बलिपूजा आदि प्रथा थौं तक नं चले जुया वया च्वन तिनि। थी त्योमत्यो, जातिभेद थौं तक नं ल्योँ दनि गुगु कि मानव समाजय् महान कलंक जुया च्वन। गनं गनं जातिभेद मदुसानं तःधं चीधं, तःमि-चीमिया भेदं याना एकता मदया च्वन।

शान्ति नायक गौतम बुद्ध न्हूगु युग संस्थापक खः। बुद्धकाले ला ह्यु अनं लिपा थौं तक नं समा-

लेखक

जय् छगू वर्ग मेगुयात कोत्यलेगु पाशविक कुप्रवृत्ति दनि। थौं कन्हे ला छगू राष्ट्रं मेगु राष्ट्र हजम यायेत पला न्ह्याका च्वन। थुगु प्रकारया दानवी लीला नष्ट यायेत तथागतं जबरदस्त आन्दोलन याना समाजय् उथल-पुथल मचे याना विज्यात।

(१) बुद्धया प्रथम घोषणा खः—“मानवया विचे छुं हे भेद भाव मदु। सकलें समान खः। जन्मं न सुं नीच खः न उच्च। ज्यां हे नीच व ऊच्च ज्वी।” धया विज्यागु नं दुः—

न जच्चा वसलो होति न जच्चा होति ब्राह्मणो कम्मना वसलो होति कम्मना होति ब्राह्मणो।

(२) निगूगु घोषणा खः—“जीवनयात मुक्ति बीपि मेपि सुं मदु’ सुयागुं भरोसाय् वनेगु बा

विश्वास यायेगु व्यर्थ खः । थःम्ह नाथ थःहे खः । धया बिज्यागु नं दु—“अत्ताहि अत्तनो नाथो को हि नाथो परोसिया ।” यदि सुं व्यक्ति पाप कर्म अशुद्ध जुल धासा स्वयं सुधार याये फु । मेपिं सुनानं शुद्धि याये मफु । धया बिज्यागु दु—सुद्धि असुद्धि पच्चत्तं नाञ्जमञ्जं विसोधये ।

(३) स्वंगूगु घोषणा खः—“भाग्य थःगु लहाती हे खः, न्हागु ज्वीगु कर्मया फलं हे खः, अर्थात् सुं दुःखी वा नीच व गरीब जुल धायेवं व कर्मया

फल समझे जुया सुंक च्वने मज्यू कि छुयाय् कर्म हे मदु जिगु कपाले च्वया हःगु हे मदु धका । स्वयं प्रयत्न व उत्साह याये माः । प्रयत्न यायेव भाग्ये

मदु धयागु छुं नं दइ मखु । मखुसा भाग्ययात जक न्हावलें दोष बिया च्वन धासा दुखी हे जुया च्वने माली ।”

(४) प्यंगूगु घोषणा खः—छुं हे सफू स्वतः प्रमाण माने यायेमज्यू अन्यथा बुद्धि व अनुभवया प्रामाणिकता मदया वनी । उलिजक मखु सुनानं छुं धाल धायेव वा उपदेश बियेवं बिना विचा मयासे वं धागु ख सत्य खः धका माने याये मते चाहे व आजु तापा बाज्यापिनिगु पालंनिसें हे चले जुया वया च्वंगु थज्वीमा । अर्थात् स्वतंत्र चित्तनं ज्या कायेगु स्वयेमाः ।

(५) मार्ग प्रदर्शक गौतम बुद्ध—शान्तिनायक

बुद्धं सुयागुं दुःखया अन्तया निति जिम्मेदारी कया बिमज्या । वसपोलं धया बिज्यागु दु सुयातं जि लपु ज्वना निर्वाणे थयंका बी मफु । केवल लं जक क्यने फु—“तुम्हेहि किच्चं आतपं अक्खातारो तथागता” अर्थात् ज्या ला थःथम्हं हे याये माः । तथागत ला मार्ग प्रदर्शक मात्र खः । वसपोलं थथे नं आज्ञा जुया बिज्यागु दु कि मभिगु लं वन धासा मखु थाय् ला वनी भिगु लं वन धासा भि थाय् ला वनी ।

भित्तुना !

बुद्ध सम्बत् २५०२ दँ कयंया
विश्वया सकल परिवारयात
‘धर्मोदय’ या भित्तुना !

(६) बौद्ध धर्म अंध-विश्वासयानिति बिलकुल थाय मदु न ईश्वरयात हे, न आत्मायात थाय दु । गौतम बुद्धं ज्ञानमार्गे जोर बिया बिज्यात सिबेन

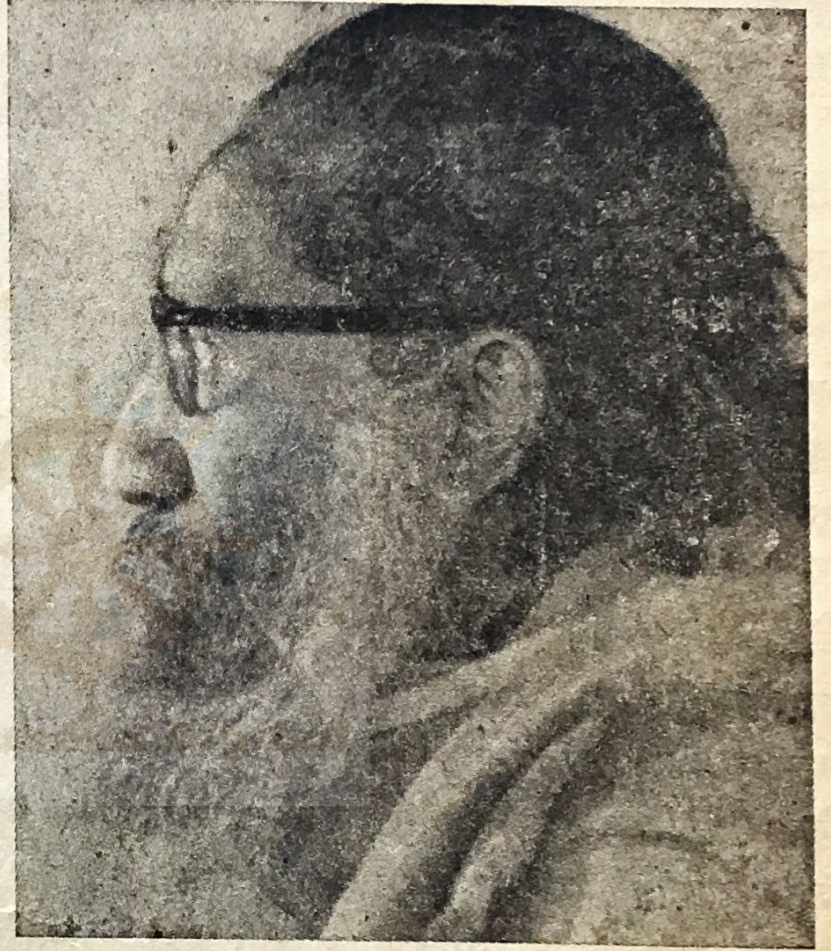
कि भक्तिमार्गे । वसपोलं थुलि सम्म नं धया बिज्यात कि नाव पार तरे ज्वीत जक खः उपकार यात धका पाछाया ज्वीत मखु, अतः धर्म आचरण यायेया निति खः न कि कातुक ज्वना च्वनेत । धया बिज्यागु नं दु—कुल्लुपमं वो भिक्खवे धम्मं देसेमि, अत्थरणत्थाय नो गहणत्थाय । थौं धर्म छगू प्रथाया रूपे, वा परम्पराया रूपे माने याना च्वंगुलिं नाना प्रकारया कलह पिहाँ वया च्वन । अकिं थौं भीत अजागु धर्म मागु मदु । गुकिं बुद्धिया स्वतन्त्रतायात सत्यया लँय् न्हाके यंकइम्यु थौंया युगयात बौद्ध विचारया अत्यावश्यकता दु, गुकिं कि समाजय् शान्ति स्थापित ज्वी फइ ।

प्रतापया प्रताप

श्री चित्तधर 'हृदय'

[थ्व कहानी लेखकया न्हू पिहाँ वयां च्वंगु 'थायभु' नांगु कहानी संग्रहया छपु कहानी खः । —सम्पादक]

ने० सं० १०७७ सालया भलभल
अष्टमी वल, वन, वा वःगु हे मखु, वा
पी मखनाः देशे हाहाकार जुया च्वन ।
दिल्ला पुन्हीखुनु नं निभाः दन्न तो ।
जि गःचाः छचाः हुले धका वना
च्वनागु, रुवाउँ बुँगाले थ्यंबले बुँइ
वना वःपिं दाजुपिं निम्ह स्वम्ह नाप
लात । अमि ल्यूल्यू वया च्वना । अमि
नं व हे खँ ल्हाना वया च्वंगु, बांलाक
वा मवःगुलिं थौं तक नं वा पी मखंगु ।
गुलिसिनं नेतातयत बोबिया वल, गुलि-
सिनं सरकारया आलोचना याना
वल । जि उदेक चाया च्वना—वा
वय्गु बा मवय्गुया नेतातय नाप
बा सरकार नाप छु सम्बन्ध ? अले
जि निपलाः तःपलाःक छिनाः अमि

लेखक

गुथी थ्याकः वना । अमिमध्ये छम्ह जिमिथाय्
त्वाले च्वंम्ह खूब खँ ल्हाय् माःम्ह ख्यालिचाम्ह ।
जि वनाखतं वयाके न्यना—मखु मो'मां दाजु,
थथे वा मवः धयागु न्हापा न्हापा जक मजू
ज्वीला ? थ्व ला प्राकृतिक खँ खः ।

मोहनमान दाजु न्हिल—जु ला छाय् मजू
भाजु, नरेन्द्रदेव जुजुया पाले जुल, बुँगद्यो बिज्या-
काः सहकाल याना बिल, प्रताप मल्लया पाले नं

थः हे शान्तिपुली दुहाँ वनाः सिन्हाज्या न्याय्का
बिल, आः गो, थौं तक नं पुवाचा मतःनिपिं दनि, न
सरकारया वास्ता दु, न नेतात धाःपिनि, मखुला
मोतिमां गुरुजु ?

जिं थय्क स्वयां धोतिं चिनाः थ्यासु दुगु तकुवा
तुपुलिं पुया तःम्ह बाभाति वंम्ह मनू छम्ह नं जिमि
न्ह्यो न्ह्यो वना च्वंगु दु खनी ।

वं लिफः स्वत—छु धयाः मो' मां ?

“सरकार व नेतातय् वास्ता मद्दु धयागु का गुरुजु, अबले जुजुपिसं गय् गय् जक याना: वा वय्कल धा:गु मखु ला ?”

“ख:”

“धात्थें मोतिमां गुरुजु, बुँगद्योया बाखं ला न्यने नं, प्रताप मल्लया पाले छु जूगु ?” छम्ह दाजुं न्यन ।

मातिमान् गुरुजुं “लँय् लँय् हे बाखं कनेगु ला ?” धका न्हिला: बाखं छुना हल—

“खँ स्वस:दँ मद्धि पुलंगु, जुजु जयप्रतापं राज्य याना च्वंगु। राज्ये छं प्रकारया उपद्रव मद्दु, न्ह्याथाय् स्व:सां साहित्य सेवा, संगीतया चर्चा व शिल्प कलाया पूजा जुया च्वंगु दु। जुजु थ: हे कला थूम्ह व ह्योम्ह जूगुलिं कलाकारपिं सकलें लय्लय्ता:, सुयां ख्वा: ख्यूँ मजू—गुलिं थ: ज्याया मान दया:, गुलिं यक यक सिरपा: वया, गुलिं गुलिं थ:गु जन्मकाछिया तपस्याया फल सया:। थज्यागु शान्ति-मुविस्ता खना: सह याय् मजिया: अकालं हय्का: वल। वा मवया: वा पी मखना: हाहाकार जुल। उगु वखतया धार्मिक विश्वास अनुसार पूजा जज्ञ, जप पुरश्चरण नं अनेक यात, मज्यू। जापातुं इल, बसिगा: सुचुकल, अयूनं मज्यू। त:दहने नं छु छु यात फुकं सिन्ति। भं भं बुँ गना वना च्वन, च्वन। दुनियातय् ला छु, थय् जुल महाराज, अय् जुल महाराज धका जुजु व: फवने दय्व गा:, धन्दा ला जुजुयात धका जुया च्वन—छु याना: प्रजायात रक्षा यायगु ! उकिं लाय्कुली वने मा:पिं पण्डितबाज्यापिं जोशीजुपिं नं ग्यां ग्यां जक वनिगु। जुजुयात छु या:सा वा वइ धका कनेगु, अमिसं सिक्क ताक्क कने धुंकल, याके नं धुंकल अयूनं वा वय्गु ला गन सुपांय् छकू नं व:गु मखुनि। उगु वखते छम्ह जोगी गनं गनं वया: पशुपती

च्वना च्वंगु दुगु जुया च्वन। व ज्याथ धका धाय् मा:गु मखु, वयागु हय्हय्कूंगु ख्वा: व वह: थें ज्वाल थीगु चाक:ग्वाय् व सं कना च्वंगु दु, व १०० दँय् पा: जुइ मखु। व अथेभनं ज्याथ ज्वी धुंकुसां वया लोक सेवा याय्गु इच्छा न्ह्याबलें ल्यासे। गुलि गुलि वास:-तास:या खँ कना च्वनि, गुलि ज्ञान गुणया शिक्षा बिया च्वनि। उकिं न्ह्याम्हसिनं वयात ‘आजा आजा’ धका श्रद्धा त: वं नं न्ह्याम्हसितं ‘बच्चा’ धका माया या:। उकिं व वा मव:गु खं याना: नं व साप हे चिन्तित खनेदु, वा वय्केत गुलि तक कुत: जुया च्वंगु दु व छता छता वं सीका च्वंगु दु। अयूनं वा मव:गु खना: वया छु मने वल थें मस्यु छन्हु जाथुइ इले प्व: छप्व: व्यकूँ च्याना: तीमा थें धुसिधुसि लुया: तुति धिसिधिसि ल्ह्यल्ह्यं वन, गन वन सुनानं मस्यु।

x x x x

जुजु हथाय् चा: खना: मंत्रीपिनि छु याय् छु याय् जुया च्वन। अज्याथाय् ध्याकूंचाय् भवाताहाँ दना च्वंम्ह छम्ह कथामचाया भस्स लुमना वल थें तीजकन्ह्यचिला:न्हकुइ चासुंवल—‘शान्तिपूया सफू पित हया: निभाले क्यंसा वा वइ धा:गु।’ अले जुजुं ‘अय् धा:गु दु ख:’ धका तुरन्त मखंवाहाया गुभाजु व सेंगुँया बरेजु स:ता: व सफू पित हय्गु आज्ञा बिल। तर अमिसं गुलि कुत: यात नं व सफू पित हय् मफु, अमि न्ह्याबलें पूजा वनि थाय् तक जक वना: पिहाँ वल। अले जुजु तस्सकं हथाय् चाल। भचा तमं अमित ‘नुँसा जि नं वय्’ धका सेंगुइ वन। ल्यूल्यू मन्त्रीपिं व काजिपिं नं वने माल। जुजु अपिं निम्हं ब्वना: धात्थें शान्तिपुली दुहाँ वन। तर दुने वना: स्वाहानें जक काहाँ वन अनसं निम्हं मूर्च्छा थें जुया: सने मफु। अले जुजुं सुकुंदा व कल: नं थमं हे ज्वना: थ: याक:चा दुहाँ

वन । दुने थतलें कतलें कथा पत्ति चाःहिलाः व सफू
मालाः पित हल । निभाले थ्यासु फ्यनाः क्यनेवं
धायें वा नं वल । अले लयूलयूतातां व सफू हानं
दुने तुं तयाः जुजु पिहाँ वःबले शान्तिपूया देपा पाखे
लँया कस्सं पाःलूथाय् मनूतसें हय् मुनाः स्वया च्वंगु
खन । अले जुजु नं छु थें धका स्वः वंबले जोगी छम्ह
चता वाना च्वंगु । व सु, छु याः वःम्ह धका सीके
न्हो जुजुं वयात छथाय् छेली नि दुत यंके बिल ।
वयागु प्याःगु गेरु वसः त्वकाः गां नि भुत्तु भुंके
बिल । अले जुजुया नापं वःम्ह वैद्यं नाडी स्वःबले
प्वः छप्वः व्यकुं च्याना तःगु खने दत, अले जुजुं अन
लिक्लिक च्वंपिके न्यन—ध्व जोगी सु, थन न्हि न्हि
वइम्ह ला सो ? व प्वः छु फ्यना सो !

अन च्वंपिसं सुनानं छुं धाय् मफु । गुलिं भति-
भति लिचिला च्वन, निम्हस्यां व प्वः फ्यना च्वन ।
अज्याथाय् जुजु नापं दुने दुहाँ वनेत वंम्ह थाय्पाजु
मूर्च्छा लंकाः वःम्ह अन ध्यन । वं व जोगीयात
छको स्वयाः लहाः वास्या वास्या यानाः ‘ध्व
जोगी थन गबलें हे वःम्ह मखु महाराज !’ धाधां
वयात स्वःबले व पूजाज्वलं-प्वः व चीचागोगु सुकुंदा
छगः नं खन, अले हानं छको कथीक स्वःबले वया
स्वाले छगू शंकाया भाव खने दत । अले जुजुं
न्यन—छाय् छु ?

थाय्पाजुं विन्ति यात—महाराज, ध्व जोगी
थन सेंगुं या न्हापायाम्ह छम्ह थाय्पा नरेन्द्रनरसिं
बुवाया रुवाःवः जिपिं ल्याय्म्हचा ल्याय्म्हचाबले
खनाम्ह । वं बराबर शान्तिपूया बयान याइगु
चिमिसं हे तीं तीं स्वाक । गबलें ख्यूंसेख्यूंसे
च्वंगु कथाय् भूतत मुना च्वंगु दु धका ख्याइगु, गबलें
इमाया सिवे तःधिकःपिं चिकंलापा वयाः मत स्याः
वइगु धका कनिगु, गबलें गबलें ला म्ह हे कुचसे
च्वंक वाला वाला संपिं नागत दु धका नं च्वयाः

च्वयाः क्यनिगु । छको ला वं अमि ज्याथ जिथित
मुना च्वंथाय् ध्व नं कंगु दु—‘अन दुने शान्ति-
कराचार्य कंकालि ज्वीक समाधि याना च्वंगु, वया
नापं नव नागया हिं च्वया तःगु सफू दु, व सफू
पित हयाः निभाले क्यनेव वा मवसे हे मगाः ।’ तर
छाय् थें मस्यु लिपा व गन वं गन वं सुनानं ल्वीके
मफु । वयात सच्छिनीदं आइता विया तय् धुंकल,
उकिं थन मूथाय्पा मदुनि, नोक्ं हे थौं तक ज्या
याय्गु याना तल । जिं स्वे ला व थें च्वं महाराज,
लाःसा वा मवयाः हाहाकार जुया च्वंगुलिं
शान्तिपुली दुहाँ वनाः व सफू पित हयूत ला
वःम्ह मखु ला ?

उथाय् लाक्क व जोगीं ‘फूक’ सासः लहाना हल ।
अले वया लिक्ल च्वनाः वासः त्वंका च्वंम्ह वैद्यं
पक्कि बोलिं न्यन—आः थःत गय् च्वं ? अले वं
तीजक मिखा कनाः स्वत । अन मनूत हुल्ल मुना
च्वंगु खनाः व आश्चर्य चाल—जि गन, छिकिपिं
सकलें छाय् थन ?

वैद्यं हानं वासः-लः भचा म्हुतुइ तय्काः धाल—
धन्दा कया विज्याय् मो, पलख भासफिना विज्याहुं,
थपाय्चो मफय्क नं थन ध्यंक छाय् दुख स्यू
विज्यानागु ?

व वासःया तेजं वया म्ह-म्हि काना वल, दमनं
भचा गाक्क पाः जुल । अले व तीजक फेत्तुनाः
छको भसुकाः तल—जि मेता कारणं वयागु मखु,
ध्व मञ्जुश्रीनं दय्का तःगु, शान्तिकराचार्यया यःगु
नेपाल मण्डले वा मवयाः हाहाकार जुया च्वंगुलिं
फःसा लोक रक्षाया निंति थमं हे शान्तिपूया सफू
पित हयाः निभाले क्यनाः वा वय्के धका म्हिगः
हे वयागु, तर पाःक्वे जक ध्यंबले द्योख्यूंल, अयनं
पचि पचि यायां वया । बातने भचा भासफिनाः
याकन ध्यंके धका न्होने पाखं मवंसे थुखें थाहाँ

विराग्या स्वरूप

श्रामणे र मेधंकर

ध्व संसारया तःधी चीधी फुक प्रकारया जीव जन वा प्राणी ममताया लुँ पंजले कुना तःगु दु । ममताया अहंकार छगू थुजागु विचित्रगु तत्वगुण खः, गुगु कि मनू व पशु निखलःयाके नं छगू हे रूपं सन्निहित जुया च्वन । ममताया क्षेत्रे पशुवर्त्पि भी मनूतयेत भीसं वयागु अहंभावे धिक्कार यायेमाः । वास्तवे मनूतयेगु फुक आचार व व्यवहारे पशुया पाखें फरक खने दयेमाः । पाशविक भाव एवं भावना मानवीय दृष्टी घृणित जुइ ।

ममताय् अतिलिप्त जुया च्वनेगु पाशविकताया लक्षण खः । उकिं लिचिलेगु मनूया मनुष्यत्व खः । निरहंकारद्वारा मनुखं थःगु महत्वया प्रत्यक्ष दर्शन याये फु । निरहंकारया साधनात्यागंजुइ । अहंकार

वया । तर थ्यनि थे च्वं बले सासः ल्हानां ल्हाय् मफुत, अर्थे फेत्तुनागु

जुजुं छको मन्त्री व मेपिं भारदारपिन्त 'भी न्हापा लात' धया थें लय्ता-मिखां स्वत । मन्त्री 'महाराज !' धका ल्हाः विन्तियानाः जुजुया प्रति श्रद्धा भक्ति क्यन ।

जोगी ध्व 'महाराज' धाःगु सः तायाः थय्क लिफः स्वत, जूजु मुसु मुसु निहलाः थःत दयार्द्र दृष्टि खया च्वंगु खन । अले म्हु चिना तःगु ल्हाः जुजुया पाखे चक्कंकाः धाल—'कया विज्याहुँ महाराज, छःपिं हे दुहाँ विज्यानाः व सफू पित कया हया विज्याहुँ ।' व ल्हाते सँताःया ताःचा निपु दु ।

मन्त्री जुजुया संतुष्टि प्वंकल—अय्सा ला छःपिनिगु सत् इच्छा पूर्ण हे जुल धाय् माल । ध्व खँ महाराजं सियाः थः थमं शान्तिपुली दुहाँ विज्यानाः

लेखक

व ममतां भी गुलि गुलि तापाक लिचिली, उलि उलि भीगु त्याग पूर्ण जुइ । त्याग व निरहंकार

थौं वा वय्का विज्याय् धुंकल । आः विज्याहुँ नुँ, छःपिन्त दुली तयाः छःपिनि आश्रम गन खः अन थ्यंका बी । व छु पिने वा हे वया च्वन तिनि ।

धाय्ता ला व जोगी लय्ताः ख्वाः यानाः 'अय्सा जिलका, महादया, महाराजया जय ज्वोमा !' धाल, तर वया मने गुगु लोकोपकारया ज्याय् प्राण हे नं बीगु भावना दुगु खः, व ज्या थमं याय् मखनाः वया नुगः मछिला छू छु व खँ सुनां छु स्यू, हानं वया छय् छुइपिसं वयात आः तोता छुइ कि मछुइ ।"

अज्याबले छको नं न्याल । थय्क स्वयां ला जिपि विज्यासले थ्यना च्वने धुंकुगु । अले जि अपि नापविदा जुयाः तपितां वया । अपि जक लुती पाखे काहाँ वन ।

कलकत्ता १०७८ खांयाःपुन्ही

—:X:०:X:०:X:—

सिद्धत्वयां संतुलनात्मक रूपं न्हाबले नाप नापं दयेमाः ।

सामाजिक सेवा व आत्मशुद्धि निगूया सम्मिश्रणं मनु त्यागी जुइ । अन्यथा त्यागया असम्भव खः । अर्थात् त्यागं सेवा व आत्मशुद्धियात् सफलताया गुञ्चकाय् थ्यंका बी । निष्पक्षपन व निश्चार्थताया निक्केशीजनया चिं खः । थुजाम्ह पुरुषया जीवन सामाजिक दृष्टिं नं गण्यमान्य जुइ । धार्मिक दृष्टिं तु स्वयम् सिद्ध हे जू ।

अहंकार भीगु मनं दना मवंसे दुनेसं सुला चंतले भीपिं परमत्यागी जुइ फइ मखु । अहंकार व अहंभाव ममताया मचा खः । 'अस्मिपन' व आत्मविश्वास मानव-हृदयया अंधकार खः, गुकिं निष्कपट व्यवहार, निस्वार्थता व निष्पक्षत्वयात् पना चवन ।

केवल आमिस वस्तुया त्यागं त्याग पूर्ण जुइ मखु । अले व अपरिपूर्ण अबले तक अपरिपूर्ण हे जुया चवनी, गबले तक आशाया परित्याग जुइ मखु । अतएव आशाया त्याग हे यथार्थ त्याग खः, न कि वस्तु । भीसं छगू वस्तु त्याग याना मेगु वस्तुखे आशा तयेफु । तर वस्तु ल्यंका आशा जक तोते मफुगु नं मखु ।

मनुखं अनेक वस्तुखे आशा तये माःगु हे स्वयं थःके आशा ल्यं दनिगुलिं खः । मनुखं वस्तु सम्बन्धी आशा अबले तोते फइ, गबले थःगु आशा थःके थमं तोते फइ । त्याग रूपी प्रकाशे मनूया मन प्रकाशित जुइवं 'जि, जिगु' धैगु भावना मनं तापाना वनी । अले भीसं थःगु मनयात् मेपिनिगु सेवाय् अर्पण याये फइ । त्यागया लक्षण हे निस्वार्थ व निष्पक्ष भावं सेवा यायेगु खः । उजागु सेवाय्

आशा व अहंकार लयनी मखु ।

बुद्धत्व प्राप्तिया निरिति प्रयत्न याःम्ह 'बोधिसत्व-याके त्याग, शील, अनाश्रय, प्रज्ञा, प्रयत्न, शान्ति, सत्य, प्रतिज्ञा, समता अले उपेक्षा भिगू बुद्धकारक धर्म दइ, गुकियात् पारमिता धाइ । थव पारमिता पू वनेवं मनु बोधिसत्व जुया बुद्ध जुइ ।

गुम्ह लोभी खः, व स्पष्टतः त्यागी मखु । गुम्ह त्यागी मखु व बोधिसत्व मखु । परन्तु त्यागया आवश्यकता प्रतीत जुयेवं लोभ स्वतः सुना वनी । अनात्माभावया अनुभव जुयेवं अहंकार स्वतः नष्ट जुया वनी । अहंकार व लोभ मदयेवं मनु शान्त जुइ । बांलाक हे शान्त जुइ । निरहंकारीयाके 'ममता' एवं 'अहंभाव' दइ मखु ।

स्थायी आत्मा थःके खंम्ह निरहंकार जुइगु असम्भव खः । ऋषिमुनिपिसं अहंया सत्ता अहंकारया प्रयोग व्यावहारिक रूपं याना वंगु खः, न कि वास्तविक रूपं । भीके अहंभाव मदु । अले थः हे मदुबले कीर्तिया लोभ गन ? बुद्धं यशया आकांक्षायात् प्रोत्साहन बिया बिमज्याः । थव हे सेवा व त्यागया महत्वपूर्ण बुद्धया आदर्श खः । बौद्ध-सिद्धान्तया जग हे अनात्मवाद व परित्याग खः । थव हे हानं नैतिक सिद्धान्तया आधार खः । भीपिं क्रोधी व लोभी गय् जूगु धयागु लिसः खः ।

पुता मत्थि धनं मत्थि, इत्थिवालो विहञ्जति अत्ताहि अत्तनो नत्थि, कुतो पुत्ता कुतो धनं ।

अर्थात् जि काय् दु, धन दु धका अज्ञानी जनं मती तया चवनी । धःगु शरीर जा थःम्हं धयाथें मदु काय् म्हाय् व धन गनं थःम्हं धयाथें दइ ?

स्वस्वापासा

१०००

खुसिया खँ

श्री माधवलाल कर्माचार्य

जिगु गति थें थन सुयां गति मद्दु,
दि हे मदसे न्हाना च्वना;
ज्यापुयात लः बिया, पोयात न्या बिया,
खिति दक चुइकाः यना च्वना ।

जितः थियाः मनू 'धन्य धन्य' ताइ,
जिगु संसर्ग मन-स्वाँ हइ;
जितः पुज्यानाः, जितः अन्यानाः
जिगु जयगान नुगलं याइ ।

जितः खनाः जिगु सत्तिक बोपि
कविपिनि मन नं मुग्ध ज्वी,
जिगु थिति, गति व जःखः स्वस्वं
जिगु स्तुति गान याय् फक्क याइ ।

छिमिसं थें हे हाकुगुँ, च्वापुगुँ !
जिगु म्येया मर्म सुनां मथू,
जगतय् दकलय् दुःख हे जि ताः—
की, को, सुं हे पत्याः मजू !

फिसः थ्यनाः जि गबलें सुना वना,
चिकुलां चउलां थथे हे धाइ;
जल थल यानाः जिगिजिगि खाना,
बर्षां थथे हे बाः वइ धाइ ।

मनू नुनाः जि च्वीकः थंका,
छें-छिँ, बुँ-बाँ थंका बिया;
'दुःखी'—मघाः, तर धाल थथे स्व,—
'कजय् मज्जीह चञ्चलचा !'

जिगु गति थें थन सुयां गति मद्दु,
दि हे मदसे न्हाना च्वना;
कल्पना मदुसां कल्पना दुम्ह थं
'लिपा द हे दु' धकाः न्हाना ।

जिगु अभाव जि हे जक स्यू,
जितः सकलया ग्वाहाली मद्दु;
सकलें जाःसा सकस्यां दुःख
तना वनीगु — सुनां मथू ।

संसारे थौंक गुलिखे धर्म-गुरुपिं जुया वन, इपिमध्ये आपासिनं थःगु चरित्र व विचारयात मिखा तिसिना अनुसरण यायगु शिक्षा थः अनुयायीपिन्त बिया वन । परन्तु थुकिया बिलकुल अःखः भगवान बुद्धं थः अनुयायीपिन्त थमं कनागु सम्यक् मार्गया पूर्ण विवेचना व अन्वेषण यायगु सम्मति बिया बिज्यात ।

न्हागुं वस्तुस नं अकारणं विश्वास यायगु—बौद्ध धर्मया उपदेश मखु । सम्यक् सम्बुद्धं थःगु विवेक पूर्ण उपदेशे अन्ध-विश्वासया तसकं निन्दा याना बिज्यात । कालामोया ळगू प्रदनया उत्तर बिया भगवान बुद्धं थया बिज्यागु दु—“गुगु सन्देहात्मक व अस्पष्ट खः, उकी सन्देह यायगु व उकिया बारे न्यनेगु नं उचित खः । गथे ळह्य कुशल चिकित्सकं आवश्यक जुल धासा शरीरया गुगुं भागे नं चिरे याना, चीचीधंगु अवयवे विभक्त याना औषधोपचार याइ, अथे हे बुद्धं नं प्रत्येक कार्यकारण व उकिया फलाफलया स्पष्ट विवेचना याइ ।” थुकिं हे वसपोलयात विभज्जवादी—वैज्ञानिक धर्मया गुरु धका धाइ ।

वसपोलं सत्यया सम्मान याना बिज्यात व गुगु सत्यया कसौटी विशुद्धगु मखु धका सीदत उकियात अस्वीकार याना बिज्यात । भ्नीसं बांलाक विचार मयासैं गुगुं वस्तु नं मिखा तिसिना ग्रहण यायगु भगवान बुद्धयात गबलें मयो । वसपोलं प्रत्येक वस्तुया वास्तविक (सत्य) रूपयात खंकेगु सम्मति बिया बिज्यागु दु । वसपोलया उपदेशे अन्धविश्वास नांयागु गुगुं संज्ञा नं मडु । धर्म केबल पूजा अर्चना यायत मखु प्रत्युतः सत्य व वास्तविकताया दर्शन याना निर्वाण प्राप्त यायत खः गुगु दकसिबे उत्तमगु लँपु खः । बौद्ध धर्म ज्ञान व बुद्धियात महत्त्व बिया तःगु दु, न कि अन्धविश्वासायात । विद्वान लेखक पोल डालया कथनकथं “बौद्ध-धर्मानुसार सरल व पवित्र विश्वास नं सम्यक् ज्ञान व बुद्धिया

उपज खः थव गणितया ळगू प्रश्नया ळगू हे उत्तर थैं ध्रुव सत्य खः । गथे तुयू जः दुहाँ वोगु छैं भूत इत्यादिया अस्तित्व असम्भव खः, अथे हे बौद्ध धर्म (गुक्रिया अंग प्रत्यंग ज्ञानया प्रकाशं प्रकाशित जु) अन्धविश्वासायात थाय् मरु ।

विचारं (मनन-चिन्तनं) हे सत्यया दर्शन संभव जू, अन्धविश्वासं मखु । ळको गुह्य सत्यया अनुसन्धाने लमे जुइ, वयात केबल पिनेयागु ज्ञानं सन्तोष ज्वी मखु । वं न्हागुं वस्तुया अन्तस्थले प्रवेश याना वास्तविक सत्यया दर्शन यायगु इच्छा याइ थुजागु किसिमया अनुसन्धानं सन्यक् ज्ञानया प्राप्ति जुइ । थौंकन्हे बौद्ध धर्म सत्यया अनुसन्धानयात उत्साहित याना इयाच्वंगु दु ।

बांलाक विवेचन याय् धुंका जक धर्मया उपदेश स्वीकार याय्माः । अतएव गुह्यं धर्म गुरुयाके नं वयागु उपदेशया गहन अध्ययन एवं अनुसन्धान मयासैं गबलें हे विश्वास याय् मज्यू । मेगु शब्दे धाय्बले, मनुष्यं सुं नं उपदेशकयाके अकारणं हे अतिविश्वास याय् मज्यू । मां-बौया करं क्यना नं मनुखं गुगुं धर्म विशेष नं स्वीकार याय् मज्यू, प्रत्युतः प्रत्येक मनूयात थःगु इच्छा अनुसार धर्म स्वीकार याय्गु स्वाधीनता दय्माः । अज्ञानी वा मन्दबुद्धिह्य मनुखं सुं ज्ञानी व्यक्तिया शरण काय्माः । गहन अध्ययन एवं मनन चिन्तन याय धुंका नं यदि धर्म वयात प्रभावित यात धासा व धर्म कंगु मार्गया अनुसरण याय्माः । गुगुं धर्मया उपदेशं असन्तुष्ट जुया नं व धर्मया अनुसरण याना च्वनेगु अज्ञानता खः । प्रत्येक व्यक्ति न्यायपरायण ज्वीमाः । धर्म सत्य-पथया अवलम्बन याय्गु व मेपिन्त नं याके माः । आत्म प्रवंचनां मानसिक अशान्ति व दुःखया उत्पत्ति जुइ । सुयागुं व्यक्तिगत धार्मिक स्वतन्त्रताय वाधा बीगु अधिकार सुं व्यक्तियात नं मडु । विचार स्वतन्त्रता न्हाह्य व्यक्तिया नं जन्म सिद्ध अधिकार खः । सुं व्यक्तिया वयागु धर्म व आचरणया

हंगे (गुक्रियात वयागु आत्मां स्वीकार यागु दु) बलजफतिं परिवर्तन याकेगु सर्वथा अनुचित खः । गुगुं किसिमया दबाष नं न्याय संगत मखु । यदि थुकिं सुं व्यक्तिया अन्तःकरणे आघात जुल धासा, थजागु अपराध अक्षम्य खः । सुं व्यक्तियात वया थःगु इच्छा मदयूकं गुगुं धर्म विशेषे विश्वास यायूत बाध्य यायूगु—जघन्य अपराध खः । थजागु बल प्रयोग सुं व्यक्तियात नं गबले हे न्यायसंगत ज्वी फइ मखु । प्रत्येक व्यक्तियात थःगु उन्नतिया मार्ग निर्धारण यायूगु एवं उकी आचरण यायूगु स्वाधीनता दयमाः । व्यक्तिया विचार-यान मल्लेक वयात गुगुं मार्ग विशेषे वनेत करं क्युंकेगु वयागु अन्तःकरणे प्रत्यक्ष आघात यायूगु खः । कृष्ण बौद्धं थजागु अनधिकार चेष्टायात गबले सहाय्य फइमखु ।

बौद्ध धर्म सुयातं नं बलं कचीकुगु मडु । थ्वया निदो-त्या दँया शान्तिपूर्ण इतिहासे सुं व्यक्तं नं थुक्रिया प्रचारया लागी गबले नं बल प्रयोग यागु मडु । थ्वया सम्बन्धे लेखक फिलिडिग हालं “सोल अफ ए पीपुल” थयागु थःगु सफुली च्वया तःगु दु :—बौद्ध धर्मया प्रचारया नितिं गबले नं युद्ध ज्वी फइ मखु । बौद्ध धर्मया अनुयायी द्वारा थौतक गुगुं देश नं बरबाद यागु मडु, न त भगवान बुद्धया नामे इत्या व रक्तपातया वर्णन गनं ल्वीके फु । भगवान् बुद्ध व बौद्ध धर्मया नामे गुम्हं स्त्रीया नं सतीत्व हरण जूगु मडु । बुद्ध व बौद्ध धर्मया इतिहासे रक्तपातया कलंक माला नं गनं ल्वीके फइमखु । वसपोल भगवान बुद्ध विश्व-शान्ति, प्रेम, दान व उपेक्षाया अनन्य प्रचारक खः । वसपोलया उपदेश थुलि सरल वस्पष्ट कि गुगु थ्वीका कायबले गबले हे भूल ज्वी मखु ।”

बौद्ध धर्मे अन्धविश्वासयात प्रश्नय मडुगुलिं काल्पनिक देवी-देवताया पूजा-अर्चना यायूगु नं सिद्धान्तया सर्वथा विपरीत खः ।

गुह्य सर्वश्रेष्ठ व्यक्ति थःगु अज्ञानता हटे याना, थःगु इच्छायात वशीभूत यात व गुह्य व्यक्तियाके प्रत्येक वस्तुया अन्तःकरणे प्रवेश याना सत्यया दर्शन यायूगु शक्तिया नाप नापं महान आत्मबल, धैर्य व साहस आदि गुण दु, वयात

श्रद्धा याइ । परन्तु थ्व वयागु गुणया श्रद्धा यायगु खः । सत्यया दर्शन याइम्ह भी सच्चाह्न सहायक ज्वी फु, परन्तु बौद्धं वयागु पूजा-अर्चना याइमखु । सत्य मार्गया दिग्दर्शन याकिम्ह व्यक्तियात दुःख निवारणया उपाय कनिगुलिं बौद्धं श्रद्धा व आदरया दृष्टिं खइ ।

शुद्धि व पवित्रता गुगुं पिनेयागु क्रियां व शक्ति प्राप्त ज्वी मखु । आत्म शुद्धि वहे मनुखं प्राप्त यायू फइ गुह्योस्यां थःगु समस्या बिना सुयागु सहायता वा विरोधं थमं हे तीप्यं-केगु खइ । आवश्यकतानुसार व वयात माल धासा मेपिसं वयात स्वाहालि बीफु । आत्मज्ञान, आत्मानुभव व थःथमं सत्यया दर्शन यायव हे वास्तविक प्रसन्नता व सुखया अनुभूति जुइ । “शुद्धि व अशुद्धि थःके हे निर्भर जुया च्वनी । सुं मनुखं नं करपिन्त शुद्ध वा अशुद्ध यायू फइमखु ।” सम्प्रति जगतया इतिहासे सर्वप्रथम भगवान बुद्ध हे भीत स्यना बिज्यात कि मनुष्ययात थःगु चेष्टा व अध्यवसाय द्वारा हे निर्वाण प्राप्त जुइ ।

व्यक्ति स्वयं थः निर्माता खः । भीसं थःगु कर्मयात तोता थ्व संसारे सुं मेपिं निर्मातायात खंके फइमखु थःगु हे कर्म द्वारा, भीसं थःगु चरित्र, व्यक्तित्व एवं स्वभावया निर्माण याइ । भीसं स्वयं थःत थमं दयूका । उकिं भगवान बुद्ध थया बिज्यात कि “भीपिं थःगु कर्मया हे उत्तराधिकारी खः । थःगु कर्मया फल भीसं थमं हे भोग याइ । थःगु हे कर्म याना भीपिं बारंबार जन्म जुइ व नाना तरहया दुःख भोग याइ । थःगु सत्कर्मया फलं भीपिं उत्तम योनी जन्म कया, थःगु हे कर्म द्वारा थ्व जगतया सांसारिक दुःखं मुक्ति प्राप्त याय फइ ।” यदि थये मखुसा थ्व विश्वव्यापी विषमताया कारण छु खः ? यदि संसारया प्रत्येक व्यक्ति थःथःगु पृथक कर्मया पृथक पृथक फल भोग याइ मखु, धासा थःगु अज्ञानता, लोभ, तृष्णा व राग-द्वेषया कारणं संसारया ब्याक प्राणी थ्व पृथिवी विभिन्न रूप व योनी चाहिली मखु । अले थुलिमछि असमानता, विषमता, गनं खने दइ ? थपसकं अप्पो विषमता, (मानसिक, शारीरिक, प्राकृतिक आदि) लखलख प्रकारयापि जीवतय

नापं थ्व पृथिवी कृगू हे दिमागया उपज खः—छु थ्व विश्वास
यायू बहः जू ला ?

न्याहा मनुयात नं थःगु शक्ति स्वया विचार यायूगु व
ज्या यायूगु स्वतन्त्रता दयूमाः । वयात थःगु हे तुतिया मरे
दनेगु अवसर प्रदान यायमाः । थःगु शक्तियान विश्वास
मयासे गुगुं पिनेयागु दिव्य शक्ति हे वयात उन्नतिया लँवी
यंकइ व नाना प्रकारया सांसारिक दुःखं वयागु रक्षा याइ धका
मनी तयूगुलिं मनुष्ययात दुर्बल व अलसि याना बी व मनुष्य-
यात अधोगती यंकइ ।

“आश्रयया नितिं मेपिनिपाखे स्वेमते ? थःगु हे शरणे
हूँ ! छगू मात्र सत्ययात हे पथ प्रदर्शक भापा सत्यया शरणे
हूँ !” भगवान बुद्धं आत्म-बल, आत्म विश्वास एवं सत्यया
दर्शन यायत थजागु हे प्रकारया शिक्षा बिया बिज्यात ।
मेपिसं अप्रत्यक्ष रूपं छुं सहायता याय फइ, परन्तु थःगु कष्टया
निवारण मनुखं थमं हे यायमाः । आधुनिक वैज्ञानिकपिसं
पता लगे यागु दु कि मनुयाके असीम सम्भाव्यता
(Possibilities) दुबिना च्वंगु दु । अतएव मनुखं थःगु
चेष्टा व अध्यवसाय द्वारा उकिया सदुपयोग यायगु स्वेमाः ।
प्रत्येक व्यक्ति निर्वाण प्राप्त यायत कठिन अध्यवसाय व चेष्टा
यायमाः । मुक्ति प्राप्त यायत मेपिनि ख्वा स्वया च्वनिह्य
मनुयात मुक्ति बीगु शक्ति न थ्व पृथिवी सुं प्राणी विशेषयाके
दु अथवा न स्वर्गाया सुं देवतायाके दु । चरित्रयात थःगु
इच्छानुसार दयूकेगु व भिंगु लँयू यंकुगु शक्ति न्याहा मनुयाके
नं थःके हे दु ।

भगवान बुद्धया शब्दे धाल धासा हरेक मनुखं थःगु हे
अध्यवसाय व चेष्टां निर्वाण प्राप्त यायमाः । भगवान बुद्ध ला
पथ प्रदर्शक सम्म जक खः, उद्धारकर्ता व मुक्तिदाता मखु ।
छह सच्चाह्य बौद्धं निर्वाण प्राप्त यायत सुं व्यक्ति विशेष
वा देवी-देवतापिके दया याचना याइ मखु व न त प्रार्थना-
पूजा हे याइ । थन तक कि सम्यक सम्बुद्धि नं संसारया
दुःखं मुक्त यायू फइ मखु । थ्व मानवीय शरीरे हे थःगु
चरित्र दयूकेगु व सुधार यायगु अनुलनीय शक्ति दु । मेखतं

धायबले भीपिं कर्मवादी कर्मानुसार भिंगु मभिंगु फले विश्वास
याइपिं खः । भीसं विश्वास यायू—

“मनुखं न्यागु हे थयायूमा उकिया फल वं हे भोग याय
माः । भिंगु कर्मया फल भिंगु व मभिंगु कर्मया फल मभिंगु
जुइ । भीसं भीगु कर्मया तुलना पुसानाप यायूफु अर्थात गुह्यसे
गुजागु पुसा पित वं अजागु हे फल सयकइ । खाइसिमा
पिना अं व अंमा पिना खाइसिमा गबलें वीके फइमखु ।”

व थुकथं भीसं थ्वीके फु कि थ्व रहस्यमयगु जगते भीगु
छु स्थान दु ।

प्रत्येक व्यक्तियान सत्य मार्ग व सत्यया अनुसन्धान
यायगु सम्मति बिसे भगवान बुद्धं सम्यक ज्ञान प्राप्त यायगु
कृगू मनोवैज्ञानिक मार्ग कना बिज्यागु दु । अतएव भीके
जीवनया वास्तविक रूपया ज्ञान प्राप्त याना उकिया सम्यक
उपयोग यायगु महान उत्तरदायित्व दु । भीसं न्याने न्या
वनेगु मार्ग मखं—धायगु न्यात संगत मखु । थ्वया ब्याक
आवश्यक विषये प्रचुर प्रकाश बी धुंगु दु । आ केबल चेष्टा,
अध्यवसाय, व दृढ प्रतिज्ञा तथा उपदेशया अध्ययन याना
उकियात कार्ये परिणत यायगु आवश्यकता दु ।

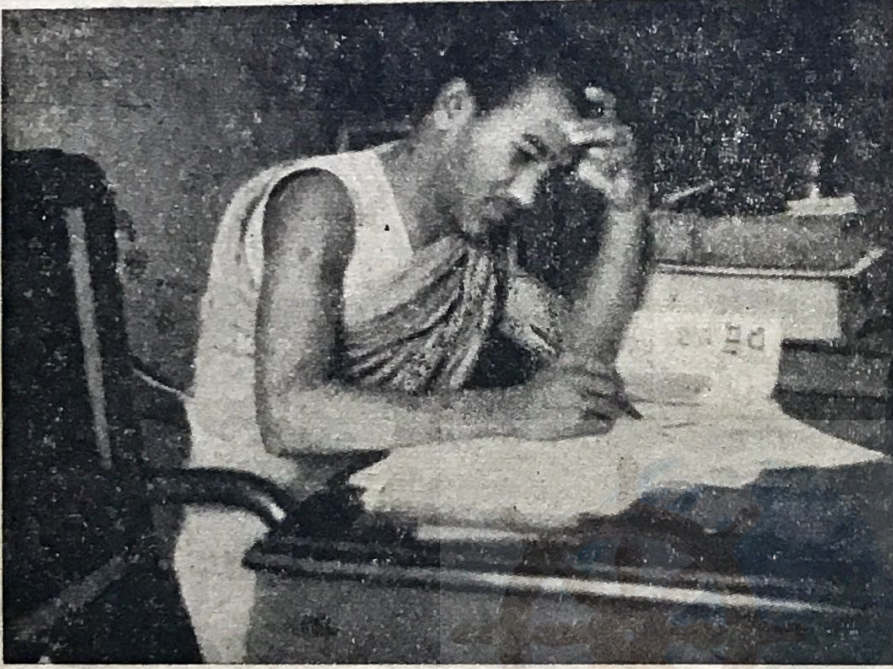
भगवान बुद्धया उपदेशे व्यर्थ धाय लोणु छुं नं वस्तु मदु
भिंगु व मभिंगुया ज्ञान दयूके धुंका मभिंगुयात तोता सम्यक
मार्गया अनुसरण यायगुली सुयां लःलः मधाय मागु मदु ।
सम्यक ज्ञान द्वारा मनुखं मेगु छुं याय फइमखु प्रत्युतः मभिंगु-
यात त्याग याना सत्य कर्म लगे जुइ । छह बौद्धं यदि सम्यक्
सम्बुद्धया उपदेश ठीक ठीक थ्वीकल धासा वयात सत्कर्म (सम्यक्
कर्म) व मेपिन्त भिकेगुली थःगु उत्तरदायित्व थ्वीके माः—

“सब्ब पापस्स अकरणं
कुसलस्स उप सम्पदा,
सचित्त परियो, दपनं
एतं बुद्धान सासनं ।”

अर्थात ब्याक पाप (मभिंगु) कर्म मयायगु, पुण्य (भिंगु)
कर्मयायगु व थःगु चित्त परिशुद्ध यायगु—थ्वहे बुद्धया
शिक्षा खः ।

प्रेम-परिवर्तन

श्रामणेर सुदर्शन

लेखक

मानसिक भीषणताया तुती महावनया भीषणतां प्रणाम यात । रक्षणया निति प्रबल-उत्सुकमयगु हृदये हिंस्रकनयेसं नं थी मफु खनी । क्कम्ह मातृ-पुत्र थःगु धर्म-प्रतिज्ञा परिपूरणार्थ महाजंगले परिभ्रमण याना च्वन, क्कम्ह माँ थःम्ह व काय्या रक्षार्थ व्वां वना च्वन, दशबल तथागत नं क्कम्ह पुत्रया क्कम्ह ममतामयी माँया सेवार्थ अन हे बिज्याना च्वन । धात्थे अबले स्वम्हे क्कम्हसिके हे जंगलया भीषणताया छाया मदु । इमिगु हृदये ला पारस्परिक संतुलित जुया च्वंगु प्रेम-प्रेरित उज्ज्वल ज्योतियात हे थाय् मगाः खनी ।

अँ, क्षुधा व पिपासा तंकेत व महाजंगले हिंस्रक वनजन्तु हिला च्वनीथाय् क्कम्ह अजाम्ह मनूया मचा मनू नं चाचाहिला च्वन, गुम्ह पथ भ्रान्त याइगु पथे, सिद्धान्तया अभिशाप-मयगु सिद्धान्ते, धर्मयात हूहू ख्येकीगु धर्मे विश्वासी खः ।

वयागु नां हँ अंगुलिमाल ! खः, वं मनू जुया मनूया पचि त्वाःल्हाना काल, पचिमा इना क्वखाया नं जुल, तर वयागु व प्रयत्न गुरु-दक्षिणा बीत खः । अंगुलिमालयात ज्वंकुगु धर्म वयागु मान-वता वै जुल । अले मानवता रक्षार्थ, प्रजाया दुःख पीडा फुकेत धका जुजु प्रसेनजित स्वयं ससैन्य व महाजंगल पाखे वया च्वन, क्कम्ह घातकया हत्यार्थ ।

अंगुलिमालया ममतामयी माँ !— राज्य सैन्य पाखे बचे यायेत व्वां जुया च्वन, धाः जुया च्वन 'तात ! छंगु

प्राण कायेत सैन्यत वया च्वन, मानव-घातक मानवत वया च्वन । क्क गन दु, अन हे सुला च्वे !'

थ्व हिंसा व अहिंसाया युद्धे, प्रेम व निर्दयताया सम क्षेत्रे, सिद्धान्त-प्रेम, पुत्र-प्रेम व देशया प्रजा प्रेमया तुमुलद्वन्दे दशबल तथागत थःगु प्रेम थःके तथा शक्ति ल्हाते प्वाःचिना गुगुं विहारया मूलगन्धकुटी गय् च्वं च्वना बिज्याइ ? तथा-गतं हे अंगुलिमाल दकले न्हापा नाप लाकल । अंगुलिमालं बुद्धयात लित । बुद्ध लिका च्वन, लिका च्वन, अबले तंके लिका च्वन, गबले तंके ल्यू वंम्ह पराजित मजू ! थःगु विफलतां थः हे दिक् जुया अंगुलिमालं धाल, 'भचा ला वु अय् !'—बुद्धया हृदये विजयभाव खने दत । धया बिज्यात 'जि ला दिना हे च्वना । जि गन बिस्थुं वना धका । क, जि ला छंत पिया च्वनाम्ह धका खः ।'

किपा

श्री आशाकाजी 'सेवक' भोंदे

धाथः पोले न्हाव्लें सुचुका
गुलित जितः तय् यःगु सखा !
विघ्न व वाधा आदि वःगुलिं
सबला भाःपा ख्यायूत सखा !

सुं मटु ताके थःगु कथाय् छं
पुलुक जितः स्वय् दय मात्रं
तंगु खना छं-मनया मर्म
विस्मित जुल जिगु नं मन मं ।

छंगु व मनया मृदु अभिलाषा
केवल जुल खः मृगतृष्णा,
उपहार धका बी उपहास
रहस्य फुक छं थुयवं दः ।

धवल प्रणय छंके दुगु खःसा
खया च्वना आकृति जक छु ?
मखुसा चुपिया धारे लाका
गोन्हु भवे म्हितिका तय् दः ?

किसिया ख्यालं धाय् चुंदथें
छिमि ख्यालं नं दनिन जि चुं,
ग्वाहालि फवने नं मफु थौं जि
हाय सुनां दः वः व्यू वै ?

—:****:~:~:****:—

‘असत्य !’—

‘असत्य ?—थुजागु सत्य, गुगु लोकोपकारी सत्य खः ।
तर अयसां छुं आश्चर्य मटु, धर्मया अर्थे करुणाया, कर्तव्यया
उद्देश्ये मानवताया, पूज्यया कारणे प्रेमया गःकीपिनिगु निंति
शायद असत्य जुइ फु । उकिं छं नुगले स्याके मत्य, छंगु
निंति असत्यगु सत्य खँ जि ल्हात धका ! छं नुगले स्यात
कि जिगु हृदय शोकं अधीर जुइ, थुलि अधीर जुइ, छंत थन
नाप लायेत ब्वांवया च्वंम्ह मयतामयी मां स्वया अधीर जुइ,
जि ख्वये मास्ते वइ ।’

बुद्धं अंगुलिमालया ख्वाः स्वस्वं वयात पाचित । पलाः

छित । अंगुलिमालं नं पलाः छित । पलाः पलाः पत्ति
वयागु तलवार ज्वना तःगु ल्हाः शिथिल जुया वन । वं स्वयं
मचाः, अले वं व तलवार गन वांछ्वत ।—वं स्वयं मचाः,
तथागतया श्रीचरणे वया मस्तक गय लात ?

महा जंगलं महाघोष याना धाल, ‘जुजु प्रसेनजित !
आः छिं अंगुलिमालयात मखु, अंगुलिमालया तलवारयात हत्या
या वा ! अले हानं अंगुलिमाल-माता ! छं काय्यात छं नं
ममतामयी मां वया यंकल । अयनं छं मन माने मजुसा
जेतवने नाप ला धया व्यु धयागु थें जागु भावं बुद्धं जि पाखे
स्वया बिज्यागु दु ।

तुफि

—कुमारी केशरी

तुफि छगू तुच्छ पदार्थ जुया नं मानवसमाजया संगतं यानाः मानव समाज सुधारया छगू प्रमुख साधन ज्वी धुंकुगु दु । धात्थें धाय धाःसा मानव समाजे दुगु फुक्क मलीनता दूर याय्गु हे ध्वया मुख्य ज्या खः । उगु गुण ध्वीका मखाः भीसं थःपिनिगु गौरव तथाः याइगु म्हपूजाबलय् नापं तथाः पुज्यागु ज्वी । चा प्वीवं न्हूगु न्हि वइ, तर गुबले तक ध्व तुफि बँ प्वी मखु अबले तक ला वासि हे जुया च्वनिगु, ध्व तुफि छकः सल्ल बँ प्वीवं हे छसि ज्वीगु । अज्ज बँ इलाः शुद्ध याय् धुंकाः नं ध्व तुफि छकः सौ-बँ मपूतले नी मज्वीगु । हानं फू-फाः यायिपिसं झारे याय्त नं ध्व तुफि प्रयोग याः, गुकिं झारय् यानाः रोगीया रोग लाय्का बी । उकिं हे ध्व तुफियात मनूतय्सं थः आज्जु थेंभाःपाः सुं बौ मदुम्ह मचा व्यंके माल धाःसा ध्व हे तुफि तथाः व्यंकइगु जूगु खः । न्ह्यागुसां ध्व तुफिया छगू जक लक्ष्य खः सुचुकेगु उकिं ध्व तुफिया छगू जक रूप मजुसे अनेक रूपय् परिणत जुया च्वंगु दु ।

आः न्हापां स्वय्, भी साधारण बँ प्वीगु तुफि । ध्व वर्मा-मायागु दय्का तःगु खः, गुगु छेँ प्वीत जक प्रयोग याः । तर लँय् प्वीत थुकिया पलेसा पंया च्वाफि जक ज्याय् छ्यः । मेगु छगू सःखि तुफि धाइगु दु, गुगु खालि पसले प्वीत व अंगले रंग-रिंग इलेत जक ज्याय् ख्यः । ध्व तुफि सुचुपिचु याय्गुया मुख्यगु साधन जुया च्वंगुलिं हे विश्वया कृ कुलामे न्ह्यागु देशे नं दु । तर देश स्वयाः भेष

याय् माः धया थें ध्व तुफिया रूपय् नं देश स्वयाः गनं बर्मा तुफि ज्या काःसा गनं धू साला काइगु भोंतं ज्या काइगु । गनं सख्वालं अंगःइलाः सिउचां बँ थिलेया सत्ता डि. डि. टि. पाउडरं ज्या काइगु । नित्तांया ज्या छगू हे जुया नं याय्गु काइदा पाः ।

गथे तुफि बँ सुचुकइ अथे हे ब्रसं वस्तुके च्वंगु धू पुना छइ । वाय् ब्वीगु ब्रसं वा हे जक सफा याइगु जूगुलिं व वाया हे जक तुफि जुल । थौं कन्हे वसः बा लासाय् च्वंगु धू लिक्कया छइगु विजु-लीयागु ब्रस नं दु, व नं ध्व तुफिया छगू रूप खः । हानं छ्यँलय् च्वंगु धू व खिति छ्यना छ्यत ककीचा माः, गुगुलिं छ्यौं यचुका बी व हे छ्यौंया महान् तुफि खः ।

न्ह्याक हे भी सफा सुघर याना च्वंसां वायु मण्डलया धुलं म्हय् व वसतय् खिति थाइगु स्वाभाविक खः । व खिति छ्यत मोल्हीगु व वसः हीगु आवश्यक गुगु साबुंया प्रभावं यचुकइगु खः । उकिं ध्व साबुनं नं व हे तुफिया ज्या याः ।

चन्द्र सूर्य रूपी तुफि निफि मदुगु जूसा ख्यँगु धुलं गय्काः न्ह्याबलें पचि पचि यायां सिना वने मालिगु मखाः ज्वी भी, ध्व निफि तुफि ख्यँ-धू सुचुक पुना व्यूगुलिं प्रकाशे श्वास ल्हानाः म्वाना च्वने दत ।

शिक्षा जीवन विकाशया साधन खः थुकिं मनूतय्सं मस्युगु खँ सीका बी अज्ञानताया धू पुना छइ, अले अशिक्षित असभ्य मनू नं शिक्षित व सभ्य

जुया थःगु कर्तव्य म्हस्यूम्ह थःगु ज्ञानं ज्या याय्
 फुम्ह मनू ज्वी । उकिं थ्व शिक्षां मनूया पशुत्व
 मदय्का मानवता उला बी अर्थात् मस्यूगु, मथूगु,
 मसःगु फुक पुनाः छ्इ । फल स्वरूप संसारया सर्व
 श्रेष्ठ प्राणी जुयाः स्यूम्ह व सःम्ह जुया च्वनि । यदि
 वं वयात स्यनेगु वं वयात स्यनेगु चलन शिक्षाय्
 मदुगु जूसा छु मानवया विकाश ज्वी फइला ?
 थ्व हे शिक्षाया प्रभावं अनेक साहित्य व विज्ञानया
 विकाश जुल । छु थ्व शिक्षा नं अज्ञानयात पुना
 छ्इगु तुफिया हे छ्इगु रूप मखुला ?

न्ह्याम्ह मनूया नं स्वस्थ जुया च्वनेगु यः नाप
 नापं प्रयत्न नं याना च्वनि । अय् जूसां न्ह्याम्हेसितं
 रोगं लिना हे च्वनिगु संसारया धर्म । रोग मजूतले
 ला व्यायाम याना, पोस दुगु वस्तु नयाः स्वस्थ
 जुया च्वने फुसां रोगं थी धुंकल धाय् व ला तःधंगु
 उपाय हे वासः खः । वासलं रोगयात नाश यानाः
 शरीर स्वच्छ याना बी, अर्थात् रोगयात पुनाः छ्इगु
 थ्व वासः नं रोगया छ्फि तुफि खः ।

मभिंभिं मनुतय् विचार हे मभिंभिं जुया यायगु
 पाखे वना च्वनि, अमिसं याःगु अपराधयात जेलय्
 कुनाः सजाय याइ । व्यवस्था बांलाःगु जेल जुल
 धाःसा अज्याःपिं मभिंभिं मनुतय्गु विचार धारा
 फहीकाः भिंभिं जुयाय् चित्त छ्इया बी, फल स्वरूप
 मभिंभिं मनुत म्ह याना बी, तर अपशोचया खँ
 नेपालय् अज्यागु जेल मदुनि गुगुलिं मनूया चरित्र
 थ्यंकिं भिका मभिंभिं विचार मदय्का बी । अःखः
 फन भचा जक मभिंम्ह नं मशहूर जुया वइगु । थथे
 मभिंभिं मानव चरित्र व विचार धारायात सुधार
 याना बीगु जेल नं मानवजीवनया छ्फि तुफि खः,
 गुगुलिं असफल जीवन सफल यायिगु खः ।

वसन्त वय्वं शिशिरया हियू चिकु नं तना
 वनिगु, हानं शिशिरं भ्वीका तःगु प्रकृतिया बांम-

लाःगु ख्वाः सिकाः अर्थात् सुखूगु व फोहरगु फुक
 फसं प्वीका छ्इयाः पृथ्वी व आकाशयात निर्मल
 याना बी । उकिं पृथ्वीया निर्मित थ्व वसन्त रूपी
 तुफि नं साप ज्याय् ख्यले दु । उकिं छुं मयइपुगु खँ
 वा मभिंभिं मनुत थः थमं चिला वन, तापाना वन
 धाय् व 'तुफि प्वी मोक फसं पुइका यन' धका धाइगु ।

न्ह्यागु राज्ययात नं सरकार मदय्क मगाः
 गुगुलिं देशय् मभिंभिं दुर्व्यवस्थायात मदय्का सुव्य-
 वस्था कायम याना बी । थ्व हे सरकारया पाखें
 जनतां सुख व आनन्द कया च्वनि । थथे जनतायात
 मछिंभिं फुक छिंका बीम्ह सरकार नं देशया छ्फि
 तफिगु तुफि खः, गुगु मन्त धाःसा राज्य रूपी देगः
 दुना वनि ।

परिवर्तनशील संसारे न्ह्यागु खँ व ज्या नं
 परिवर्तन जुया च्वं । समाजया रीति थिति, चाल
 चलन ई व अवस्था स्वयाः पाना हे वना च्वं, गुगु
 आवश्यक जक मखु अत्यावश्यकगु खँ खः । थ्व
 समाजसुधार याय् अनेक सुधारकपिं जन्म जूवइ,
 गुमिसं समाजे च्वंगु कुरीति कुभावनायात सुधार
 याना बी, अर्थात् पुलांपुलांगु भ्वाथः ज्वी धुंकुगु
 रीति स्यंकाः न्हूगु बांलागु रीति थिति दय्का बी ।
 अज्यागु प्रकारं समाजया मभिंभिं छँ फुक थुना
 बीपिं सुधारकपिं नं समाजया छ्फि छ्फि तुफि खः,
 गुगु मन्त धाःसा समाज धुलं गयाः ज्याय् ख्यले
 मदयाः थ्वाथः जुया वनि ।

अथे हे संसारया न्ह्यागु धर्मे नं धर्मया लँ
 क्यनिपिं छ्म्ह छ्म्ह महापुरुषपिं जन्म जूगु दु,
 गुमिसं अज्ञानीपिं मनुतय् धार्मिक विचार धाराया
 लँय् छ्इया बिल । गथे कि बौद्ध धर्मे गौतम बुद्ध
 क्रिष्टानि धर्मे महात्मा ईसा आदि । भगवान बुद्धं
 बोधिज्ञान प्राप्त याय् धुंकालि व हे थमं खंकागु लँ
 फुकसितं क्यना बिज्यात, मनुतय्के दुगु, तर

मसिया च्वंगु निर्वाण प्राप्त याय् फुगु शक्ति खने दय्क अज्ञानतायात पुना बिल। उकिं थज्यापि महापुरुषपि नं धार्मिक संसारया छफिछफि तुफि खः।

संसारे न्ह्याम्हेस्यां शान्ति यः, शान्तिया पुकार नं याना च्वं, अशान्तिया नां जक काय् व हे सकस्यां ख्वाः पाउं, अय्सां अशान्ति नं म्ह मजू, पाः मजू, छगू देश मेगु देशे नाप ल्वापु, छम्ह मनू मेम्ह मनूया शत्रु, कलहं सन्सारयात मतोतु, वं नं वयात तोते मफु। अज्यागु ल्वापुं यानाः गुलि मनूत नाश जुल, गुलि देश ध्वंस जुल, अयनं बरोबर अजागु युद्ध जुयावं च्वं, मज्जीकेत, मयाय्त सना नं च्वं। तर थौं कन्हे यू० एन० ओ० या जन्म जुल व हे अशान्ति मदय्केत। थथे विश्वया ध्वंसकारी अशान्ति मदय्कइगु 'यू० एन० ओ० नं विश्वया छफि तःफिगु कातुसे च्वंगु तुफि खः, गुकि संसार-यात स्यंकइगु युद्ध व अशान्ति रूपी धू पुना छइ।

भी नेपाःया नेपाःमित नं कम स्वतन्त्रता प्रेमी मखु, छाय् धाःसा भी नेपालया इतिहासं थ्व हे धाः कि भीगु स्वतन्त्रताय् गःगु धू पुइत सुं लिमच्यू पुना छ्यां च्वंगु दु। पुइत बल्लापि पुरुषपि नं जन्म जुयां च्वंगु दु। भीगु यच्चुसे सुच्चुसे च्वंगु स्वतन्त्र-ताय् राणा सरकार रूपी धुलं गल, यक्क फोहर याना बिल। थ्व मयथापुगु धू प्वीत शुक्रराज, गंगालाल, धर्म भक्त, दशरथचन्द्र आदि पुरुषपि व थः जुजु जुया नं देशया स्वतन्त्रता यचुकेगु यन्न याःम्ह स्व०

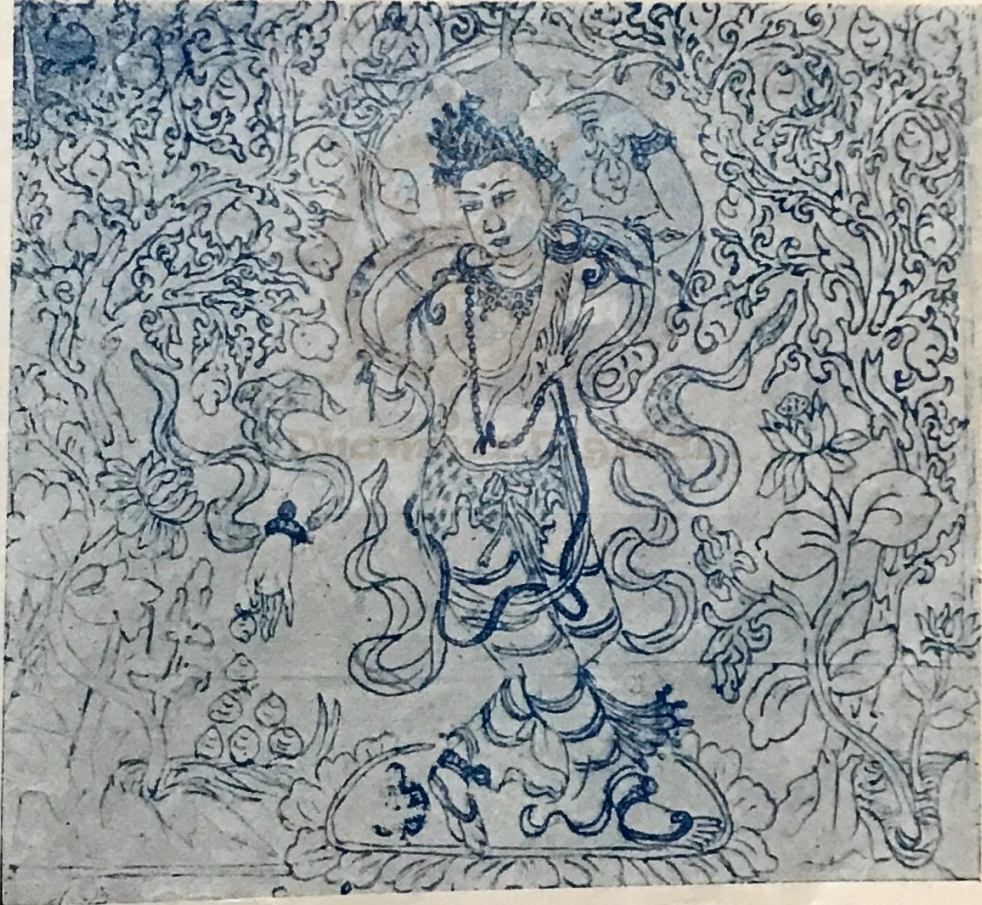
त्रिभुवन थें जाःपि जन्म मजूगु मखु। थःगु प्राणया संगं विया नं थःगु हिं ख्वाः सिका नं स्वतन्त्रतायात यचुका हे तल, बुलुके मव्यू।

उकिं न्ह्यागु चीज नं पिनेया आकारे जक चीधनेवं तुच्छ खने मज्यू। थ्व तुफि नं छेँ प्वीगु बाहेक ला लँय् वँ पुइपिसं जक ज्वनिगु गुलि क्खंगु वस्तु खः। हानं थुकिया आकार नं तःधं मजू। तर हेंग्वाः छकूचाय् च्वंगु मी खां खां छेँ छ्वय्केगु शक्ति दु। सलाइया भुजिं छ्योँ थें ज्यागु ग्वारां नं गुलि देशया कला व साहित्य ध्वंस याना बीफु। चिकीचा धिकःम्ह कुमिचां नं छुं हे मखुथें छेँ खांखां कोथलेफु। भुरर भुरर उखें थुखें व्वया ज्वीम्ह भुजिंचां उलि उलि मछि ज्ञानं जाःपि मनूतय्त नं कालया गाले चुलबीका थुने फु। उकिं थ्व तुफि नं स्वयबले तुच्छ जूसां संसारे खने मदय्क सुच्चुपाचु याना च्वंगु दु।

थौंया संसारे फुक मनूत हाला जुल शान्ति शान्ति, तर अशान्ति पुना छ्वय्गु विश्व बान्धवताया तुफि मालेगु स्वःगु मखु गय् शान्ति ज्वी। थुगु प्रकारं थ्व तुफि मानव जीवने व्याप्त जुया च्वंगु दु। थ्व तुफि मदुगु जूसा थौं मानव समाजया कल्पना तक हे याय् थाक्की, न्ह्यागुलीसं धुलं गयाः बुलुया च्वन ज्वी। थ्व हे तुफियागु सहायतां हे थौंया संसार थुलि उन्नतिया लँय् न्ह्याः वना च्वन। उकिं थ्व तुच्छ पदार्थ जुया नं मानव समाजया संगतं यानाः उच्च स्थान काय् धुंकुगु दु।

श्री चिन्तामणि लोकेश्वर

शुव स्व० द्रव्यधर तुलाधरया कलाकृति मध्ये छगू दसु खः
गुगु ने० सं० १०२५ साले नेपा भेँते तिँ यागु कलमं च्वया तःगु खः ।

चवसापासा

१०७०

भाजुमान

श्री 'लाकौल'

कोट जाकेट हवाइयान
न्हागु थ पुँ लोम्ह व भाजुमान;
चं चं चखुं थें लुचुलुच जुयिगु
खन कि म्हुतुइ ई चुलचुल लुयिगु ।

रूप दु शीप दु खँ सःगु हानं
नायु पहः घ्यो कस्ति समानं;
भाजुमानयित नासः सिद्धि
लिना भाग्य त्वल सुखे समृद्धि ।

कलाः दु खाने त्वाथः पतिकं,
तुति ल्हना च्वंपिं नं दनि उतिकं,
म्हायूमचा प्वन्यत जूपिं उलिहँ,
भाजुमान खः कृष्णकली हँ ।

पावरदार व देश भर दुच्छि,
नेतात मुं वल हां भुन्य थें छि,
लाकां हुयिपिं रैयस ग्वा ग्वा;
भाजुमानया न्हाथसं बाह, बाह ।

देश देशया भ्रमणे, विश्व
गःचा उल जव भाजुमान ख,
गन गन वन अन मान तमामं
राष्ट्र-पाही ति खन धुमधामं ।

सुनसान चासं खिउँ आकाशं
कुति वो नगु थित प्वाल्ल हथासं,
मिग्वा फुति ति बित, पु वन बाखन;
भाजुमान घाः भिक्षु जू वन ।

—:X:०:X:०:X:—

न्हापा डा० अम्बेदकर कानून मन्त्री जुया च्वंबले
थजातपिलिसे हाला त्वाना नं कजातपिन्त गरीब व लिपा
लाना च्वंगु जात धका आखः ब्वनेगुली, सरकारी नोकरी,
आपालं सद्दुलियत अर्थात् सुविस्ताया लागी मेपिन्त खया
आपा अःपुका तःगु नं गृहमन्त्री पन्तबाजें लिक्कया बिल ।
गुगुलि याना न्हू जूपिं बुद्धमार्गीपिनि मचात शिक्षित ज्वीत
थाकुल ।

न्हू जूपिं बौद्धपिसं सरकार क्वबुया च्वंगु पार्टी कांग्रेस-
नाप हे मिले मजुसे थःगु हे अलग पार्टी चाय्का कांग्रेस
विरोधी जबले बुद्ध व बौद्ध धर्मयात च्वन्नाया च्वंद्द भारतया
प्रधान मन्त्री नेहरुया नं इपिं विरोधी जुल । आ थव बौद्ध
धर्मया उन्नति ज्वीगु, थितिकुति ब्राह्मण धर्म माने याइपिं
हिन्दूपिनि योगु हे मखु । न्हागु जूसां बौद्ध तीर्थ, बौद्ध पर्व

बौद्ध धर्मया उन्नती तन मन धनं ग्वाहालि याना च्वंद्द
नेहरुयात नं थिमिसं थः नाले मफु । बुद्ध व बौद्ध धर्मयात
ग्वाहालि यात धका नेहरुयात नं ब्राह्मण धर्मया तःच्वतं पक्ष-
पाती हिन्दूतसें सह यागु मखु । न्हायने लाकौ बो बीगु ।
उकिं नं थव न्हू जूपिं बौद्धपिनि कल्याणमित्र मदु प्रायः
धासां ज्यू ।

जिगु सल्लाह ला थव हे दु कि बौद्ध धर्म विरोधीपिनाप
मुकाबिला याय्त उदारवादी व सुधारवादी हिन्दूपिं नाप
मिले हे ज्वीमाः गथे कि थः स्वयं बौद्ध धर्मी मखुसां बुद्ध व
बुद्ध धर्मया उन्नति ज्वीगु योपिं नेहरु थें जापिं नं भारते यकं
दु । थुगुसी भारत वया नाप लापिं बौद्ध बन्धुपिन्त जि थव
हे सल्लाह बिया । वास्तवे न्हू जूपिं बौद्धपिनि न्हयज्याय्गु
लँपु नं थव हे खः ।

युवक युवतीपिन्त

श्री रमापतिराज शर्मा

अर्वाचीन युगं निरन्तर छुकी
आह्वान याना च्वन
काय् म्हायूपित् छुकिं सप्रेम वचनं
मामं ध्वका च्वंच्वन,
चीत्कारं छु छु दीन हीन जनया
छंके फवना च्वंच्वन
उत्साही युवती तथा युवक हे
न्हायूपं बिया न्यो छको।

मंका छेँ थुगु विश्व व्याक सक्त्यां
भीके ध्वया प्रेम दु
भीपि सन्तति खः व हे जननिया
संबन्ध सत्तीगु दु
अय्सां मन्त ख एकता ध्व दुनियाय्
गय् ल्वाय्गु चाला वल
उत्साही युवती तथा युवक हे
वाय्का मने सो छको।

छंधाय् न्ह्योन्य दु इल्ल ज्या कठिनगु
छं हे व याय् मागु दु
छं हे अलिस जुया व खँय् मखलसा
याये फुपि हे सु दु
खाली मौन जुया च्वनेमत्य उकिं
वास्ता मदय्का अजु
उत्साही युवती तथा युवक हे
ब्याहाँ जु याका छको।

व्याककं ज्याथ जिथी सदां युवकया
आशा भरोसाय् च्वनि
याय्मा बालक बालिका सकसिगुं
छं सुव्यवस्था उतिं
जिम्मेवारि च्वनी समस्त जगया
निर्माणया ज्याखँत
उत्साही युवती तथा युवक हे
सामर्थ्य क्योवा छको।

स्वार्थी वर्गत हे जुया च्वन थनी
मानी व दानी धका
दुष्कर्मी खनि दुश्मनं ध्व जगया
भिं ज्या लिईपिं जक
सो सो ब्वोगु अशान्ति ध्वाय् फरफरं
दुर्नीति गोफय् वया
उत्साही युवती तथा युवक हे
वा साम्य या वा छको।

छंके शुद्धि व बुद्धि माछि खन्य दु
हानं महान् शक्ति दु
दुःखीयाक्य सहानुभूति गुलि दु
ग्याय्गू कुचिन्ता मदु
यानाछन्त इनाप थौं जगतया
कल्याणया खातिर
उत्साही युवती तथा युवक हे
संघर्ष हे या छको।

—:❁:❁:❁:❁:—

भीगु कला

श्री रत्नदीप वज्राचार्य

भी नेपा-देया कलायागु व कलाकार पिनिगु विषये छुं वर्णन यायूगु “कसैले तपाईं मनोस् या नमनोस् आफै मपाईं” धाःगु उखान थें जुइ धका जिं स्यू । हानं ध्व नं स्यू ‘आत्म श्लाघा दूषनीया’ । अयूसां थन थः थमं तुं मपाईं जुयासां ध्व कलाया विषये छत्वाचा खँ धाय् हे माल ।

नेपाः-दे धयागु छगू कलाकारितां जाया च्वंगु थाय् खः । न्हाथाय् वंसां काष्ठ कला, चित्र कला, मूर्ति कला इत्यादि कलां जाया च्वंगु दु । पहाडया च्वकाय् वना जक स्वः वंसां कलाकृति यक स्वयगु दु । हाकुगुं पिने नं यक यक कलाकृति दु । पूर्व १ नंबर पाखे हे स्व उत्तिकं हे बांलाम्ह धाथें हे न वाना हइनला धया थें च्वंम्ह भगवतीया मूर्ति दु । व हे भगवती दयकुम्ह कलाकारयात मूर्ख धाय् ला छु धाय् ख्वपया जुजुं वयागु जवगु लहाः त्वाल्हाका विल हँ । कारण व थें बांलाम्ह द्यो मेथाय् देशे मदयूमा हँ । तर नइम्हेसित ग्वाचं पनि मखु धया थें व महान कलाकारं देपा लहाः व तुति शोभा भगवती नं दयकल नंसाः भगवती नं दयकल धाइ । लिपा देपागु लहाः नं यँया जुजुं पायकल धयागु इत्यादि खँ वंशावली च्वया तःगु न्यने दु । अथे हे पश्चिम पाखे वंसां मनकामनाया देगः दु, वयां भचा पाक गोरखाय् स्वःसा अन ला मं हे कलापूर्ण मन्दिर, लाय्कू व जुजुपिनि सालिक आदि अने अनेगु कलाकृति दु । वयासिबे तातापाक पोखरा पाल्पा थ्यंक वंसा अन नं अनेक चीभाः देगः आदि

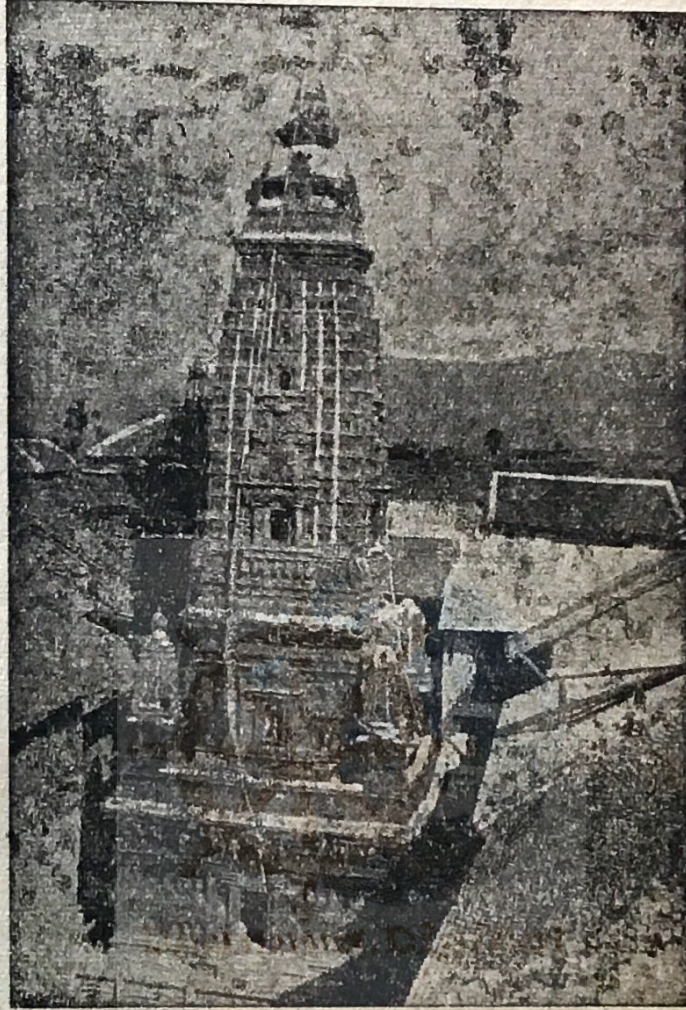
द हे दु । थुकथं नेपाल माताया सपूत कलाकार व कलाकारिताया चिं थौं तल्लें ल्यना च्वंगु द हे दनि । थुकथं न्हापा न्हापायापि कलाकारतयसं नेपाले जायका थकुगु कलाकृति गुलि दुगु खः व कलाकृति मध्ये गुलिखे पुलां जुयाः न्हाना वने धुंकल गुगुं विदेशे थ्यं वना च्वन । अयूसां भीगु देशे कलाकृति छुं मात्राय ल्यना च्वंगु थौं तकं हे दनि । थःगु राष्ट्रया गौरव मध्ये वीरता व सरलता थें हे थुकिं नं छगू तःधंगु गौरव तया च्वंगु दु । ध्व हे भीगु नेपा देया कलाकृति खना विदेशया विद्वान्पि थौं तल्लें आश्चर्य चाया हे च्वन तिनि । नेपाली कलाया प्रशंसा मयाःपि नेपाया कला-विषये नं वाना वा च्वया चर्चा मयापि विदेशी पर्यटकपि कम हे जुइ । थुलि मछि कलाकारत दुगु देशे राणातयगु कुनीति याना न्हापा न्हापायागु इतिहास नापं दवे याना छुत धयागु नं न्यने दु । थौं व इतिहास दनिगु जूसा भाजुमचा जीतलाल थें तुं न्हापायापि मेमेपि कलाकारतयगु नां नं सीकेगु औसर प्राप्त जुइगु खः । तर अपशोचया खँ भीसं सुं नेपालया पुलांपि कलाकारतयगु नां जक नं सीके फुगु मखु । खालि छम्ह कलाकारयागु जक नां ल्यना च्वन, गुम्ह कि अरनिको धयाम्ह । ध्व अरनिकोयागु नां चीनया जनतां आः तक लुमंका च्वंगु हे दनि । व च्वना च्वंगु थाय् धका पेकीगे छगू गल्ली हे वयागु नामं दनि ।

उकिं उखुनु तले नं भारतया महा पण्डित

राहुलसांकृत्यायनजुं नेपाले कलाकृति सुरक्षित साथ
थौं तल्लें ल्यना च्वंगुया विषये चर्चा याना दिल-
तिनि । थ्व नं छगू भी नेपा देया गौरव च्वंगु खँ
खः धाय माः ।

जूगुलि वया नाप नापं चित्रकलाया परम्परा नं स्थिर
रूपं उन्नति जुजुं वःगु जुइ । उकिं भीसं तिब्बतया कला-
यात नं नेपाली कला धाःसां पाइ मखु, भी नेपायागु
व ल्हासायागु कलाशैली व हे खः छुं पाःगु मखु

तर यातायातया
असुविधां याना भी
नेपाः यार्पिन्हापा न्हापा
यार्पि कलाकारत सुं हे
विदेशे बना कलाज्ञान
प्राप्त याना नेपाले प्रचार
याः वःगु खनेमदु, आदिं
निसे हे थःगु हे कला
पूजायाना वया च्वंगु
दु । अथे हे यलया
महाबू देगः व कृष्ण देगः
आदि २४ गः ल्वहँ देगः
भारतयागु स्वया दय्कुगु
व मलः बुत्ता छगू चीन-
यागु वया च्वंगु खने दु ।

यलया महाबौद्ध

भारतया चित्रकला
व नेपालया चित्र कला

शैली दाजे याना स्वयबले आपालं पाःगु खनेदु ।
न्हापा अरनिकोया नाप चीन वंपि कलाकारतयसं
ल्हासा पाखेया लं बना कला प्रचार यावंगु जूगुलिं
ल्हासायागु कलाशैली भी नेपायागु हे पहः वःगु
व ल्हासा धयागु धार्मिक भावना आपाः दुगु दे

उकिं आः थ्व प्रजातन्त्रया जमाना तक नं
नेपाले कला व कलाकारतयगु बांलाक कदर मजू-
निगुलिं नां व गां म्हमस्युगु देशे 'जि थन याम्ह
जिगु नां फलानागु धका कनेमाः थें थः थमं हे थःगु
देशया कलाया छुं बयान याय् हे माल । अस्तु ।

छुं पाःगु दःसा हिमालय
पिहाँ वःगु खुसि (नदी)
या निर्मल लखे थाय्या
चा स्वयाः रंग व गुण
पाइ थें जक पाःगु खः ।
तर भी नेपाले सलंसः दू
तकया अत्याचारी सा-
मन्ती शासनं यानाः
कलाकारत न्हनां बना
च्वन । आः जूवले हिंया
थले हिंया वास वइ
धयाथें तुं जातीय कला-
कारत दुसां कलायागु
कदर याइपिं मदुगुलिं
कलाकारतयगु दैनिक
अवस्था खराब जुया कला-
या नाम निसाना हे मद-
यक न्हना वनि थें च्वन ।

प्रतिकार

(एकांकी)

लेखक—हेमलाल जोशी

पात्रतः—

भोलाराम—दं ३७ न्हू ल्यायद्वतस्ये ध्वे

मफुम्ह, मिसाद्योद्व मजं

गुणकेशरी—दं १४ भोलारामया म्हाय कन्या

कालिजीयत स्कूले अष्टम श्रेणीया छात्रा

चमेली

गोदावरी

} —वहे स्कूलया च्वे श्रेणीया छात्रात

मांम्ह—दं ३६ गुणकेशरीया मां

नानीतता—दं ४० चीधीपिं मस्त ब्वेकीम्ह

(उगू स्कूले मखु)

थाय-कोठा

ई—बहनी लिवाक

(खाताक्वे च्वंगु लासाया द्योने मचा-लासा लाया ३ दं दुम्ह मचा थ्यनातल । मचाया कथु धिर्धिर मिं । मांम्ह लिक्कुं फेतुना इता धकी इता फयफ्योँ इता तया च्वनी । छपु इता फ्योँसा निकः मचायात फःहिला स्वे धुंकी मिखायू प्वो प्वो ख्ववि । छल्ये अलग चकटी फेतुना कन्तुरया द्योने सफू तया गुणकेशरी भुनुभुनु आखः ब्वना च्वनी ।)

मांम्ह—म्वाल धया हूँ थोँ हूँ ।

छकः स्वइ)

गुणकेशरी—थोँ छकः थन च्वना आखः ब्वनां छितः छु

(मांम्हं ख्ववि हूगु खना) म्वाल धया, माँ !

पन ले ? (हानं आखः ब्वनी मांम्हेसित छकः मां—हूँरे हूँ छ हूँ ।

गुण—छि धंदिसँ सा, जि वने । अले बा भाइगु ई स्वया
नं मभासा खापाय् खः गो वने ।

(मांहां न्हाय फीं फीं न्यायका भसुका तइ)
माँ, म्वाल धया, छाय हानं हानं लिसा काकां वने
धुंकुगु खँयात कया नुगः हीका च्वनागु । माँ धैम्ह नं खः
का, आम इता फयने नं गात सवा लाख इता च्याकेगु
धैगु नं भाकल ज्वीला ? लां लां न्ह्योँ पा या, २।३ धानि
ध्वलं तुके मानि । द्रँहे इता च्याकेबलेपलख छु म्वालका,
मत च्याना च्वँतले मन चक्कनी अले ला इताखिया इताखि
मखा ! न्ह्याबले मन चक्कंकेगु जा दुःख थजु सुख थजु
छगू हे भावं धंदा-धिंदा छुं मकासे ज्वीगु, बरु आमया
पलेसा छुं आमदानि ज्वीगु कुति-काति ज्या संसा थथ्ये
वानं छुंहे वास्ता याना मदीसां छ्येँ तप्यना च्वनी ।

(मचा छकः वाथा वाथा सनाहइ, ख्वेश्ये
याइ । इताधकि छरुख्ये तया मचायात म्हुतुं च्चु
च्चु यायां ल्हार्ति तितियाइ)

माँ—हाले मते मचा हानं दनी ! (मचा दनेवं म्हाय-
पाखे धुसुक फः हिला) छं स्योँ वे म्वा आम छिमिगु
द्यो म्वागु धर्म ! आमज्योगु धर्म ला थौं मांपि अजि-
पिनि मिखां ति पिकाय मागु । भाव भक्ति धैगु नं
याय म्वा धैगुला ? स्वया च्वँरे खाँया पुन्ही खुनु गथे
गथे च्वंक धर्म याइगु । इमि जय मजुसे सुया ज्वी ?...
थः छम्हेसिया साक नय भिक पुने, गूचा न्यायके,
हाय पाय याना छ्येँ बुँ भवाँय याय ! छुं धासा
'सी बले छु यने दु ?' धाल । थन मचो मच्वं, ल्वय
इयातु ख्वा वः, छ्येँ मि मच्या, छुं वास्ता म्दु ! थ्वहे
मखा छिमि बौयागु धर्म ! आम छं आखः व्वनागु
थुलि यायत मखा ?

गुण—आखःयात छाय दोष ? आखलं स्यनिगु आमज्योगु
धर्म मखु । आखलं स्यनी छु यासा मनु न्हापां मनु ज्वी,
अले लिपा द्यो ज्वी । उकि मनुतयगु दशा गय जूसा
भिनी । आखलं क्यनी—तोते मागु बांमलागु लँपु

छु खः ? कायमागु तःहँपिसं वयनाथकुगु लँ लिना
वनेगु । अले आखलं च्वे च्वे थत यनी ।

माँ—यन साप यन मखा ! आमथ्ये सः स्यू धापिनिगु वकं-
फुसुछु फसं कयका तिसा तासा छ्येँ बुँ प्वीक्ये यंकल
मखा ! मनमोजया लँ कया कुलायन विति व्यहार
यागु मखय् धुंकल । “वाइह्याति” धाइगु । अपासं च्वनेगु,
पाठ यायेगु, पूजा यायगु नां काय तक नं मज्यू । थत
धुइका थकुपिनिगु पिंड छगः थःगु मखु—अथेँ तोफिका
छोगु का । फय ज्यूला ? धासा म्हाय छम्हेसित बांलाक
आखः व्वंकेमा न्ह्याक हे पाय मासां धाइगु । सफू
न्यायत, फीस पुलेत धाधां थुगु गती लाके धुंकल ।

गुण—(सःफाया) ई.....छु खँ ल्हा वोगु थौं मामं !
गज्योम्ह धया यमां सा...ख जितःका पाल्यागु !
छु जि गुबले सफू न्यानागु दु ? आतक फुक धयार्थे
पाजुयात म्वा म्वागु कयां ! भोँ-भिँ धाइ कुने आखः
व्वोँ वःपिसं लय् लय् पूवैगु लिं हे गाः । गुबले जि
बायात ध्यबा माल धयागु दु ? मासा नं छिके मधासे
छकलं बायाके धाय छाला ।

माँ—हाँ (दिक चाया सफूफाया) छु खँ ल्हावया गुण
चा छं ?

गुण—सत्य, सत्य माँ ! आतक जि गुबले हेकागु दु ला ?

माँ—(कपा दाया ख्वखना सलं) हरे शिव ! शिव ! ख
जितः.....म्हाययात कसः बीगु हे थौं आखः बीगु
धाधां उलि म्छि तिसा वसः, कसः छता धाधां निता
धाधां छुं छता म्दय् धुंकल । गन जक यंकल व मिजनं
हेका ! हरे दैव !

गुण—गज्योम्ह मां छि ! आखः व्वंकेत उलिमछि प्वी मफ्वी
मनं जा चायका कायमा नि ! मसिल म्वाल धाय्—
जिके छकः न्यने माला ! अम्ह बायाके नं न्यने फु ।

माँ—मेपिं थें छु नं मरु छ्येँ छ्येँ हाला ज्वी छाला ! न
नाटी कुटी धया मिजंतनाप सवा जवा याय छ ।

गुण—आ छाल मखुला ? निहंनिहं खाँय् खाँय् भसुका तया

मिखां ति पिकया 'हे ईश्वर' धाधां कपा दाया च्वनेत !
ख्वाँय यायला द्यो जक नां कयां, द्योयात भाकल
याना ! भिकीजुलं का आमथे जक याना बाया चाला !

मां—उखुन्हु जक...अँ वंगु स्वंति नं गन थें पासापिथाय्
अथें म्हाइपु छ्याय् थें म्हितुहितुं दां भचा लात धै
दिल । दां सायके धाधां... (ख्वस्व)...गन भाइगु ?
दुहाँ भासां वास्स फास्सं माला लीखू, कँय्खू मधा धोदूगु
यंकइगु । जि क्कम्हसें गन निं स्वय्गु ? कपनं दहँ तोपुयाँ...

गुण—क्किभिगु खँ न्यना सु जक सः मफाइ ! गथे लाति
जुया दिया ? बा जुल मोजगिरि । धाथें भोलाराम ।
अडाय् नं मभाला ? न्हाबलें जिपिं लिहाँ वय्गु लँय्
च्वंगु कुं भ्वाभ्वा वःगु वःपसले जक खना । जिजकं
इस्कूले मवःला धैगु स्वयत खुयाखुया चिवा का भाल ला
धका च्वना ।

मां—खै, क्कन्त लसोवःगु ज्वीमा ! उखुन्हु जक धैदिल क्क
मचा मखुत हँ ।

गुण—(मछ्वाली, गा छकः सम्हारे याइ) मस्यू, जि
खनी थें पसःकुने लुकुवीगु अले जि फहिल कि च्वे क्कासे
च्वंपिन्त धासा अने थने हेस्याना, ख्या त्याना सिक्क
मछ्वाय्किगु । थथे धका मधापिं क्कम्ह जक मखु । अँ
मां, बायात अक्क त्यायम्ह ज्वी मगाह्म लुँ भंगः नं धाइगु
गुलिसिनं जा ।

मां—क्किञ्चि छु खँ ल्हावल !

(लुमंके थें याना) ख जा खः भन भन बांलाका
ज्वीगु, क्कलं व्वीमाः, नखा वःगुलिं लुइमा...जिजा मं
मदु । अने थने ख्यालि खँ ल्हा वःसां...उकें जितः
वास्ता नं मदु । छु पहः धैगु का, छुछु जक धाल ज्वी ?
कक्किया म्हुतु !

गुण—मां व बा गोदँ पा हँ माँ ?

मां—छाय् ? ज्वलिंजो जा खःनि ! इद पासा ३।४ ला
(लुमंकु लुमंकु थें याना) २० दँय् बियाहल...क्क

१४ दँ दत, छं क्वे प्यक्क काय्पिं निदँ निदँ मदया वने ।
आ थ्व छम्ह नं (मचायात स्वइ) निदँ क्यन । छु ज्वीगु
थ्वयात न वासः न विचा, न छु न छु । (ख्वबि हुहुं)

गुण—धासा च्वाकीं नकीं धाइ । क्कि गज्योम्ह ? अथे थथे
छुं मस्यू...मेगु छुं मखु आखःयात हेला यागुलिं का ।

मां—काका ख्वाट्टु ख्वा वा, न्वा वा छं नं । (कुने खापा
सः वइ) (तीस्सलं) कुने सू ? छु नं मधा, क्किमि अबु
जकं भाल ला । सरासर थाहा वल (बौम्ह कुनेनिस्यें
म्ये हाला वइ)

भोलाराम—(धेधे च्चीका म्यें हाला) चम्पा...चमेली
गोदाबरी चम्पा आ आ चमेली गोदाबरी ।

मां—छु छु जक स्वे मागु इरे दैव ! छु जक धाल ज्वी !
माहाजु जुया नं काय्का ज्वीगु, आमथ्ये जकं.....

भोला—(सुरेला सलं) क्कः तूया ब्याँनं गामोनीनं छु
स्यू ! परजातंत्र धैगु हे थ्व । नेपा गुलि गुलि न्हाँवने
धुंकल—चम्पा, चमेली, गोदाबरी ।

गुण—(जेँवने थें न्हाँ वना) बा, धंदिस्सं । म्वाल धंदिस्सं ।

भोला—छु म्वाल ? गुलि धनेगु...जि इन्द्र स्वया छुके
क्वे ला ? अहा अप्सरात...चम्पा...चमेली...गोदाबरी
चकनाचाम्ह चम्पां धाइगु—“छाय् क्कि जितः जक
स्वया च्वना दिया चमेली धासा साप नकलि—पहकुलि
नाइसे च्वंगु सलं धाइगु “छु सना दियागु क्कि !”
ध्यांमि मांमिम्ह गोदाबरी धासा साप मछ्वा...।
(सः जायका) मछ्वा मछ्वा...जिगु घडी त्वके छ्वा...।
चम्पा चमेली गोदाबरी ।

(प्याखं खू कया सनी अले भाराक गोतुली
वाय्क याइ । ल्हेत्यनेवं गुणकेशरीं बार्चा छगः
न्होने तयाबी—ह्वारारा अंगःपाखे स्वया बांता
याइ । कलाम्हं कपा तियाबी—अले अननतुं
भोसुइ । मांम्हाय् चिनःपिं स्वातथ्यें भुगुलुं
च्वना तोलहे जुया च्वनी ।)

निगू

ई—१॥ ताइले

थाय—कन्या कालिजियत स्कूलया
ल्यूने एकान्त थासे

(विश्राम पाले स्वम्ह छात्रात मुना चवनी। उख्ये
मेमेपिं ह्मिता च्वंपिनिगु अनेनेकथं हाःसः वइ।)

गोदावरी—धात्येम्ह लुंभंगः क्कम्ह ला वल हला चमेली ?
जि जा घडी हे त्वका कया। भतीचा तगो अयनं बां
मलागु जा मखु। सच्चिन्निसः जा गय् मवनी ?

चमेली—जिके नं मती च्वंगु खः। जनाना घडी मखया
जक नत्र जकं जिम्सं अर्थे तोती ला। अथे नं जुलका
म्हगः वया थाय् लिक्क वने हे मज्यू ह्वास्स ह्वास्स नवः।

गुणकेशरी—उलिमक्कि खँ ज्वी धुंका जितः क्को नं क्काय
वयने मजिल ले ? जि क्कः नं स्वे आम घडी।

(लाका हे कया स्वइ—खः बौम्हेसिगु घडी)

गुवले वनी सच्चिन्निसः ! इद वंसा ५० तका का।

गोदावरी—ओह ! क्क जा थुलि वंगु धैगु नापं स्यूम्ह।
स्वेबले गुलि छुंमस्यू थें च्वं ख्वा। बांलाक हे म्हस्यूम्ह
खनीका वयात। बांलाक हे हेलमेल दु ला कि ? सुनां
नं स्यूगु मखु सु गथे सु गथे। न्हाबलें ख्वापा मनया
क्किपा ज्वी फ़ै मखु।

गुण—सुनाप ? अहँ जि मस्यू छुंहे मस्यू।

चमेली—उम्, दिदी अजिया न्होने तोतो पुयां लिला ला ?
चम्पा जा मवल ?

गुण—सत्य मस्यू। खःसा खः हे धायनि !

गोदावरी—न्हापा जा ल्हा तस्सकं छ्वासु, धागु हे बीह्न।
लिपा म्हसिया वःलिसे तिसिया हल। अले...उकिं
जि न्हाय प्वा तीमासां घडी हे त्वका बिया।

गुणकेशरी—गथे क्काले ग्योगु क्कि ! जि जा मक्का बा।
गथे मिजंतयगु ल्हा-ल्ही ज्वनेगु।

गोदावरी—हय लाती, नानीततां धागु मखंला ? उबले
करकताय् च्वंबले लाखे छुयात खें छु उद्दार यायत
धाल, छुकियात सहायता लागी चन्दा मुंकेत त्यासे
त्यासेपिं मिसामचातसें “One rupee for a
kiss” (क्कः चुप्पा नयाया क्कतका) हाला चुप्पा
क्कःक्कः नके बिया दां मुंकीगु हँ। भी जा छु
पक्लिके मखु—सुनानं मसीक थःगु हे उद्दारया लागी
अथे थथे क्कू निगू बात मारेयाना न्यातका दां सालेत !

चमेली—नत्र गन कया इज्जत तयगु ? थुलि र्वाफ यायगु ?
छ्यें बीगु अथेहे खः। का गुणकेशरी, छंगु नं धाय्ला
नानीततायात ?

गोदावरी—(गुणकेशरीं नं मवागु खना) छु धुंकया
च्वनेगु जि जा Frankly धाइम्ह।

गुण—आम घडी त्वका कयाह्मलिसे क्को स्वेका। मेमे-
पिनिगु Offer रे जा म्हाँ।

गोदावरी—त्वना वैगु ताके लासा जकं का नत्र...

(नानीतता धाह्न छाख्वाम्ह मिसा वइ)

व छु का नानीतता नं वल।

लयता सः क्कू न्यनेला नानीतता, थन गुणकेशरी नं
भीगु लिष्टे दु थ्याकेगु हँ।

गुण—मेपिसा म्हा, स्व न्हापा हे धयाबी।

गोदावरी—काका, नानीतता, व उखुन्हुयाम्ह लुंभंगः
छु...वहे क्कम्ह जक योहँ।

नानीतता—ई...थन नानीनाप व जा मलो। बौलिसे खँ
ल्हाय थें जक ज्वी मेपिं जोलिंजोपिं ध्यबा दुपिं चूलाके
मज्यूला ?

गुण—(ख्वा तोपुया छ्योँ हीकी)

नानीतता—काका म्वालका अयसा ! कन्हे खबर बी।

(स्कूलया घंटी थानाहःगु तायदइ)

सकलें—म्हाल म्हाल नुँ घंटी थात।

(सकलें वनी)

स्वंग

थाय—नानीतताया कथा

ई—न्हिने ३ ताइले

(कोठा साधारण सां कथाजोलं म्ह मजू ।
सिनेस्टारतयगु तसवीर व्वया तःगु दु । छख्ये
कूंचाय् टेवील दु; सफू छगू निगू टेवीलया
द्योने दु । मेमेगु थाय थासे दु । खाटाया
देलासाय् बाँलागु बुट्टा भरेयाना तःगु दु ।
सफू वेकू च्याना गुणकेशरी व वयात तःजि-
नकसां स्वागत याना, न्ह्योन्ह्यो लँ क्यने थें याना
नानीतता दुहाँ वइ)

गुणकेशरी—खला नानीतता ! ख न्हापातुं धयागु दु ।

मेपिसा सत्ते म्हा खः छुं जुया जित लाना बिलसा अथे
यात थये यात धायदइ मखु । न्हीसा खः नानीतता !

नानीतता—अहो छिजा सापहे धाक सीक माम्ह खनिका !

‘दय्’ धासेलिं काय ? कोखं तुइथें तुत्तुतुया हालादी
माला ! छिकपिन्त लाय ज्यूला जिगु व्यसन क्वे
मलाइ ला (गुणकेशरी टेवीले फेतुइ त्यंगु खना)
मखु, अन खाटाय् दिसँ रे । ३ ता ई जुल थें ख...
नानी तःसः याना हाला दीमते । जितः जा छु, वहे
फी जक मखा । मेगु छिसं गुलि लाकेफत उलि थुतय्
याय फको छितः हे मखा (खापा सः वइ) कुने
खापा सः वःथें च्वं । (वनेत्यनी)

गुणकेशरी—नानीतता, आसे रे भाय मत्येनि । खँ क्क
दनि । थन क्कः पलख जा स्वै..... (हथासं
नानीतता वनी)

(दुने धयाहइ—बाँलाक न्है)

(गुणकेशरी लिफः स्वया खाटाके फेतुना
चवनी, म्हँ छम्हं भोखाय् बो । थःत सम्हाले
याय मफु थें च्वं ।)

(भोलारामया प्रवेश)

भोलाराम—अहो नकतिनि नकतिनि हःम्ह खनि का ।
थुखे खरे मयजु !

(लिक्क वना गा ज्वना साली, गुणकेशरी
भन फः हिली)

यः आमथे मक्काम्ह जा सुंहे मखना काय ? नानीया
नां छु ? नानीया नां छु धैदिसँ रे नानिया नां छु ?

गुण—(चीसलं सः हीका) नां कंसा अपो गुलि दै ?

भोलाराम—दांया छु खँ दोलंदो जा जि चन्दा बी धुन
ज्वी छि पासापिन्त । नानीतता पाखें नं सिल ज्वीमा ।

गुण—(सः पाकातुं) छि छ्येँया छुं लुमंसे मवःला ?

भोलाराम—थः क्कम्ह भीसा सकलें भी । थः ज्यूसा सकलें

ज्यू । औंसीया चा थेंगु जिन्दगी क्कःनिकः हाकु सुपाचं
पलपसा च्याकेगु हे खः—थव रस रंग धैगु । थुखेस्वै
दिसँ रे नां नापं कने मज्यूला ? नां छु नानीया ?

गुणकेशरी—कने हे माल ला ? मांया लागी, मांयागु दिहे

मदीगु ख्वबिधा दिकेत, जिगु लागी, छ्येँया लागी छगू
भिक्षा फवने—(न्ह्योने स्वइ) आ खुन्हु गुणकेशरीयागु

बिनति न्यना दीला ? (लहाजपी)

भोलाराम—(थारान्हुइ, अकमके ज्वी, छु जुया
छु जुया तुति पिने यंका बी) छु ल्या !

गुणकेशरी—(दना) बा बा, थन स्वैदिसँ ।

(नेपथ्ये हाला हःगु सः वइ)

काय काय भाजु उग्रीमे काय बिस्यु भायागु-थुखे स्वै
दिसँ रे । (वने धुंका) कायल्या ?

(गुणकेशरी लुखाय थ्यनी नानीतता नं दुहाँ वइ)

नानीतता—काय नानी ! काय लुंमंगः बिसिके छ्वयागु ?

गुण—(ख्वा च्याका) स्यूला व सु ? (नानीतताया
हंसं थायतोती) लुंमंगः याना बी धुनका मखुला
जिमि बौयात ? व जिमि बौका बौ—जि म्हाय्
मचा वया !

नानीतता—(म्ये वां न्याना) सत्ते मस्यू । जि सत्ये
अथे ज्वी मताया ।

खः, खतु मनुखं व्वीकल जिमित
 सिना 'सिना-ज्या' याना;
 अज्ज व्वलंकल नय-त्वन्य नापं
 सुसा-कुसा नं याना ।
 किन्तु व्वलन्यवं जिमित हरे वं
 आड्सँ ज्वना छ्वावाना,
 चित्तु चिना तल म्हेया दुन्य अज
 स्वैक निभाले पाना !
 अनं हया नं जिमित अपाय्चो
 क्वागु लखे मोल्ल्हीका,
 हनं भाजने तिरिरि ममू तलय
 सिल वं किलि किलि संका ।

उलि मगाना उगले तत्तं
 जिमित लुसिं जक च्वाच्चां
 पति-मति चिका अले व फेतुत
 सुखया सासः ल्हाल्हां ।
 उलिमच्चि सास्ति नयां नं ल्यों दनि
 थौं तलय नं जिमि सासः !
 सी जति मासा म्वाका तिनि सी
 व हे वैगुणीयात !!
 धन्य ! जिपिं खः अमर धयापिं,
 केवल नां जक पात ।
 धात्थें जिमि थें स्वैकें मदुनि
 थुलित उदारगु चित्त !!

श्री दुर्गालाल

गुणकेशरी—(अथें हे गंसीम्ह आ भन घडी वाक्कु
 छिना घडी द्योथें खाना कालीया जागर्त रूपं)
 आ सिल मखुला बाँलाक ? लुँमंगः लाइपिं, पाँय छ्वीपिं,
 पासं क्यंका फिटिक्कसने मफयक चिना तैपिं—छ्यें
 भ्वाबःयाइपिं, कुमिचा नं म्हसिल । मातृ जातियात
 कंगाले थुना देश थ्वाथः याइपिं नं सिल..... हरित
 तारा, जानकी, गंगा रानी, योगमती थें जापिं म्हाय
 बुइकिह्न नेपा माँयात न्हाय भ्वीका इननं ख्वेकीपिं ।

नानीतता—(गुणकेशरीया पाली ह्य धु ज्याना)

जि मसिल ।

गुणकेशरी—(वयात वास्ता हे मयास्ये पलाछि-
 नातुं) गुलि तक कफायगु ? छि थुईक !—जि स्यू—
 थुकिया प्रतिकार गुकथं यायगु, गथे पुरे यायगु । स्यू
 थ्व प्रतिज्ञा—विश्वयात शान्तिया जः क्यना स्थिति
 हय्त न्यागु शील न्ह्योने बिया शान्तिया अग्रदूत जुया
 बिज्याह्न बुद्ध भगवान तथा मेमेपिं महात्मापिन्त जन्म
 ब्यूम्ह नेपालमाँया नां गथे थामे याय माल...अले...

(हाहाँ प्यहाँ वनी)

—:०:—:०:—:०:—

बुद्धया जन्मभूमि

श्री कुलधर्मरत्न एम.ए. (कमर्स) बी.एल.

नेपालया 'स्वयम्भू पुराण'स के च्वया थें च्वया तःगु दुः—“..... निर्वाण पद बीगु सिद्धगु तपोवन ध्व गुलि विस्तारं कना च्वने, न्हापा जुया विज्यापि लिपा जू विज्यापि आ जुया विज्याना च्वंपि तथागतपिसं अधिस्थान याना तःगु ध्व स्वयम्भूया भक्ति याना विज्यापि तथागतपि निर्वाण जुया विज्यात.....”

“..... तत्वरूप जुया विज्याह, व्याप्त रूप उत्पत्ति जुया विज्याह, कल्याण दिव्य स्वरूप जुया विज्याह बुद्धगणपिनि नं आदि बुद्ध नाना प्रकारं हित याना विज्याह तेजया खानि सम्यक सम्बो-धिया मूर्ति.....”,

थुकि नेपाल धयागु गौतम बुद्धया जक जन्म-भूमि मखु कि आपालं बुद्धपिनि अधिष्ठान भूमि नं खः धयागु बांलाक क्यं । थजागु पुण्यभूमि वास याना च्वंपि सकल बौद्ध अबौद्ध जनपिसं भगवान बुद्धया अमृतमय उपदेश पालन याय्गु थःथःगु कर्तव्य खः धका भापेगु अति उत्तम जू । तर थौं-न्हेया सामाजिक, धार्मिक व्यवहारे नेपाले बुद्धया उपदेश गुलि बांलाक पालन याना च्वन धयागु खँ विवादात्मक खः । उदाहरणार्थ नेपालया जात-पातया प्रथा हे काय्—जात-पात धयागु बौद्ध धर्मया मौलिक सिद्धान्तया बिलकुल अःखःगु ज्या जुल । ध्व खँ त्रिपिटकया थाय् थासे च्वया तःगु सूत्रं बांलाक सी दु । उकी मध्ये छुं के च्वया थें जुल ।

लेखक

छन्हु पूर्वाह्न इले आयुष्मान आनन्द पिण्डपात्र ज्वना भिक्षा पवनेत शहरे दुहाँ विज्यात । लँय वसपोलयात लः त्वने प्यास चाल । तुं छगले प्रकृति नांह मिसामचा छह लः कया च्वन । आयुष्मान आनन्दं पिण्डपात्रे लः पवना विज्यात । प्रकृति धाल—“भन्ते ! जि च्यामखलःनी खः, छितः जि गथे लः बी ?” ध्व न्यना आयुष्मान आनन्दं धया विज्यात—“जि छन्त छु जातयाह धका न्यनागु मखु । जि ला छंके लःजक पवनागु खः ।” अले व प्रकृति धयाह च्यामखलःनीनं कमिलु जुया आयुष्मान आनन्दया पात्रे थःगु घःया ख्वाउंसे च्वंगु लः तया बिल । आयुष्मान आनन्दं लः भपा वयात आशीर्वाद बिया विज्यात ।

शास्तानं धया विज्यात—“महाराज ! छगू समये त्रिशंकु धयाह्य चण्डालतय जुजु छह्य दु । वया काय्या नां शार्दूल खः । व साप बांला व प्रसादिक नं खः । वं यक शास्त्र सयूका तःगु नं दु । त्रिशंकुं पुष्करसारी ब्रह्मूया म्हाय् थःकाय शार्दूल-यात भौमचा फवों वन । पुष्करसारी तंस्वेका धाल—‘छ चांडाल, जि ब्रह्मू । चांडालं चांडाललिसे व ब्रह्मूनं ब्रह्मूलिसे धका नाता दय्केमाः । छं जिह्य म्हाय् फवना जिगु अपमान यात ।”

त्रिशंकुं लिसः बिल—“हे पुष्करसारी ! ब्रह्मू व चांडाल निह्यं छगू हे योनिं पिहाँ वइगु खः, ब्रह्मूत जक सर्गतं वइगु मखु । ब्रह्मू, क्षत्री, वैश्य, शूद्र खालि मनूतय्सं दय्कुगु नां जक खः । मचा-तय्सं लँपुइ म्हिता चाधूया न्हवःसा दय्का उकि-यात थःथमं तुं खीर, धौ ध्यो धका नां तइ । तर अथे नां तय्वं तुं हे व नां तःथें जागु वस्तु हे जुया वनिमखु । अथे हे मनूतय्त नं ब्राह्मण क्षत्री वैश्य शूद्र धका नां तय्वं तुं हे मनू मनूया दध्वी छुं फरक पिहाँ वइमखु । छाय् धासा इमि मिखा न्हाय्, न्हायपं, म्हुतु फुक छगू हे किसिमयागु जुइ । सा, सल, गधा, च्वलेचा आदि पशुत फरक फरक किसिमयापिं जू थें प्यंगू वर्णया मनूतय् दध्वी छुं फरक मदु । उकिं जातया अभिमान याय्गु ठीक मखु ।”

थ्व खं पुष्करसारीया चित्त बुके जुल व थःह्य म्हाय् शार्दूलयात बिया छ्वत ।

थुकिं कर्म अर्थात ज्या स्वया जक ब्रह्मू अथवा चांडाल ठहरे जू वनी कुलं ज्वी मखु धयागु बुद्धया विचार बांलाक क्यं । भगवान बुद्ध द्यांलाना

तचोकं निर्बल जुया च्वंबले छम्ह शूद्र च्वले जवानं न्ह्याना व्यूगु दुरु त्वना विज्यागु अथे हे सुजाताया ल्हार्ति खीर भोजन याना विज्यागु, लिच्छवी राज-कुलया भोजनया निमन्त्रण छखे तथा वेश्या जूसां शुद्ध चित्तम्ह अम्बपाली व्यूगु भोजनया निमन्त्र-णाय् विज्यागु आदि घटनां बुद्ध धर्म जातपातया भेदभाव मदु धयागु स्पष्टतः क्यं । प्रजातन्त्रया स्वतन्त्रता, भातृत्व व समानताया सिद्धान्तया मूल हे बुद्ध धर्म खः धका इङ्गलैण्डया लर्ड जेटलायण्डं धागु दु ।

तर प्रजातन्त्रया बहार वेधुंकुगु थ्व बुद्धया जन्मभूमि नेपाले नागरिक अधिकार ऐन पास ज्वी धुंका नं जातपातया भेदभाव आत्तलें याना हे च्वनतिनि । व नं छुं मस्यूपिं आखः मसःपिं अथवा अबौद्धतसें जक मखु, थःत शिक्षित व सभ्य तथा आधुनिक धका धाय्का ज्वीपिं व बौद्ध धका ज्वीपिसं नापं आतकं थुखे पाखे बांलाक ध्यान व्यूगु खने मदुनि । बरु मं थ्व खराबगु प्रथायात प्रोत्सा-हन जक बिया च्वन । उकिं खासयाना म्ही नवयुवक युवतीपिसं थ्व जातपात प्रथायात चफुना थुकी बीगु बाधा मदय्का छे त्यल । थ्व मानव मानवे जुया च्वंगु अन्याय मदय्का छे माल । अथे हे थ्व म्ही नेपाल देशे—

“प्राचीन सात्विक कथा जुल लोप म्हीगु,
लोके प्रचार जुल तामस धर्म न्हूगु ।”

धयागु सीका थ्व बुद्धया जन्मभूमि नेपालया सकल बौद्धजनपिसं थःत सच्चांम्ह बौद्ध धाय ल्वेकेत बुद्ध वचन व बौद्ध आचरणया आधारे समाज सुधार याय्गु परमावश्यक जुल ।

गय् थें मस्यु

श्री प्रेमवहादुर कंसकार

थौं ल्यज्याया
परिणाम पिहाँ वइगु ।
नगरपालिकाया ल्य-
ज्याया परिणाम ।

हूलहूल जुया-

चवन । नगरपालिकाया आफिसयात मनूतेसं भुजि-
नंथें भुनाचवन । वयांचवन, वनांचवन । कम्युनिस्टत,
कांग्रेसत, दर्शकत । स्वतन्त्र उमीदवारत नं थःथः
समर्थकत मुंका कावा नयाचवन । ख्यूँख्वापिं सुं
हे खने मरु । सकलें न्ह्यूँख्वापिं । सकलें त्याइगु
आशा नुगले घानाच्वंपिं । सकलें धें धें बह्ला
याना च्वंपिं ।

कोलाहल तपुइक सः वल—“परिणाम पिहाँ
वल ।” निस्तब्ध, शान्त । उमीदवारते तुगः भारा-
मारा मिंगु जक ताय दु ।

छगू वार्डया परिणाम पिहाँ वल । छम्ह त्यात,
मेपिं बुत । कांग्रेस त्यात, कम्युनिस्ट बुत । स्वतन्त्र
उमीदवार नं बुत । कांग्रेस हिल । कम्युनिस्ट खवल ।
स्वतन्त्र उमीदवारं कू बल । कांग्रेसं हिनु स्वाका
धाल—“ध्व सुया जीत ?” वया ह्विपंतेसं धाल,
जनताया जीत !” जिं हिले पीमफुत । मुसुक हिला ।

मेगु वार्डया परिणाम पिहाँ वल । आ कम्यु-
निस्ट त्यात । कांग्रेस चक्कन । स्वतन्त्र उमीदवार
चातावात । कम्युनिस्ट हाल—“ध्व सुया जीत ?”
वया भक्ततेसं सः मुक धाल—“जनताया जीत !”

आ ला भन हे हिलेमास्ते वल । इतिइति हिला ।

मेगु वार्डया नं परिणाम पिहाँ वल । कम्युनिस्ट
होते लात । कांग्रेस चव्वुत । स्वतन्त्र उमीदवार
त्यात । वया ह्वायू तप्पुल । मेपिनि ह्वायू भुइल ।
नारां सर्गः ध्वत—“ध्व सुया जीत ?” लिसः
वल—“जनताया जीत !” हिलां हिले हे मफुत ।
पवा त्युत्युं हिला ।

जि हिलागु जनतां खं । न्यन—“छायू न्हि-
लागु हां ?”

धया—“जनताया जीत धागु मखंला ?”

धाल—“खःगु हे धाल का ! जनताया जीत
ला खःनि !”

भन तस्सकं न्हिला । न्ह्युन्ह्युं हे धया—“सुया
हार ले ?”

सुनानं छुं मधा । लिपा तीजक छम्हेस्यां
धाल—“कम्युनिस्टया !” अले मेम्हेस्यां भचा तस्सः
याना धाल—“कांग्रेसया !” मेम्हेस्यां भन तस्स
याना धाल—“स्वतन्त्र उमीदवारया !”

जि न्हिलांचवना । अले जि नापनापं जनता
नं न्हिल ।

तर, जिगु न्हायूपने ध्वयां चवन—“ध्व सुया
जीत ?—जनताया जीत !”

जिगु मिखायू लुयांचवन—“कांग्रेस, कम्युनिस्ट
व स्वतन्त्र उमीदवारते ख्वापा ।”

गय् थें मस्यु ।

x

x

x

कीको हे हासः तायमरु । हय्हय् काइथे च्वं ।
कय्कय् पुइथे च्वं । मिंभांमिभां धा । गजू मदय्
धुंकल । पौ कुतु वयाच्चन । अंगः नमुयाच्चन ।
वथं गया, घाय् बुया जङ्गलथे जुयाच्चन । स्वय हे
ग्यानापुसे च्वं । थाय्थासे चुकू ताना सिंगोलं
न्वका तःगुलिं जक पाता जुइ मफुनिगु ।

खापा बापा दु, बापा मरु । ग्याग्यां द्वाहां
वना । कांथे ख्यं । पचिपचि यायां वना । दुने
गमे पुलपुल मत च्यानाच्चंगु खनेदत । बुलुगु जः
धकिनं पिज्वया च्वन । काचा-काचां वना । धकिं
उला । द्यो मरु । तर, द्योपाला दु । बुहाम्ह ।
तैसे च्वंगु, ताहाकःगु दाहिदुम्ह । ला हय्हय कंम्ह
बपि ताता सीदुम्ह । गंसिम्ह, सिध्यांचाम्ह ।
सासःहे थाहां वःथे मवःथे च्वंक चिकीचा सलं मफु-
मफु धाल—“वय् धुनला ? वइथे, वइथे जक च्वना
गुलि दयधुंकल ! आय् हे बुल का !”

घय्पुया तीजक पित हया । ताहाकयक सासः
छकः लहात । छचाखेरं मिखा व्वया स्वत । ख्ववि
तिकि नंकल । अले कन्नाचाइपुक मिखा कना
जितः स्वत ।

दकःमि, सिंकःमि, नकःमि व वज्रकःमि निह्निह्नि
वयाच्चन । ज्यामितेसं ज्यान पाना च्वन । देगःया
न्हूधा जुया च्वन । धवगीगु धलिया थासे नया
धलिं तय धुंकल । सिमन्टिया लिसं तथा सख्वाया
लसां तयधुंकल । रङ्ग रोगन पाना भ्रभ्र धायके धुंकल ।
लुंपर्लिं ची धुंकल । लुंगजू लुइ धुंकल । द्योपालायात

नं साक्क नका, भिक पुंका वांलाक छायापे धुंकल ।
द्योपाला लय्लय् ताल । हर्षाश्रुया हिति हायकल ।
दाहि प्युप्युं धाल—“वल्ल मनं भापार्थे जुल ।”

जि न्ह्योन्ह्यो । मेपिं ल्यूल्यु । दथुइ लुंद्यो ज्वना-
वःम्ह लुंकःमि । द्यो मरु देगले द्यो खनेत वना । तर
खापा मचा । लुखाय् च्वना लं पना च्वन । खापा
खनाबीगु खं हे मल्हा । फ्वथीक स्वयां ला पना-
च्चंम्ह जुयाच्चन व हे द्योपाला ।

आ व न्हापार्थे मखय् धुंकल । बल्लाय् धुंकल ।
सः थी धुंकल । मनू हिले धुंकल । न्हूधा यानागु देगः-
सिकं न्हू जुइ धुंकल । दाहि नं हाकुइ धुंकल । रङ्ग
छिना तयधुंकल ।

हुकुमी सलं धाल—“खबरदार ! दुहां वने
दइमखु !”

विनम्रभावं धया—“द्यो मरु देगले द्योतय धका...”
खं त्वाल्हाना भन तस्सलं धाल—“द्यो म्वो,
देगः दयव गा ! लिहां हूं, मखुसा सिनाहूं !”

देगले दुने नन्यात । सकलें चिच्चा दनावन ।
देगः दुना द्योपालायात लहात । अले छचाखेरं
दानवत इतिइति न्ह्युगु तायदत ।

देगः मरुसां देगःया ल्यंपुल्यं दनि । अले खिमि-
लाखुनु चान्हे द्योपालायात दथुइ तथा दानवतेसं
चाकलिपांपां म्हिताच्चंगु खनीतिनि ।

तर, जिं ला न्ह्याथासं खनाच्चना लुंकःमि
ज्वना वःम्ह व हे लुंद्यो जक ।
गय् थें मस्यु ।

बुधसल

श्री ईश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्य

(छधा प्याखं)

(धव प्याखं खाँया पुन्ही बले आनन्द कुटी विद्यापीठपाखें म्हिते धुंकूगु खः। थुकी प्याखं खलः जुया ब्वति कापिं फुक विद्यापीठया विद्यार्थीपिं खः।)

पात्रत

१. किपालु—न्हसें छम्ह मचा ७ दँति दुम्ह ।
२. अजूस्वाँ—किपालुया केहें, चञ्चल ५ दँति दुम्ह ।
३. तुयूजः—किपालुया दाजु, १० दँति दुम्ह ।
४. केशरी—किपालुया मां २८ दँति दुम्ह ।
५. अरुण—किपालुया बौ, ३२ दँति दुम्ह ।

थाय्—मातं कथा

ई—ताला, सुथसिया गुता भा

(धकिं चाला वैबले किपालु व अजूस्वाँ म्हिता च्वनी । इमि न्ह्योने यक्को न्ह्यवःसा हला तःगु दु । इपिं निम्हं उगुं थुगुं न्ह्यवःसा कया म्हिता च्वनी । कथा सुच्चुसे च्वं । कठा छगुलिं न्यंक ताठ लाया तःगु दु । सिथं सिथं कारपेट लाया तःगु दु । चकटि प्यपा प्यखयर स्वया तंम्वेका च्वंगु दु । किपालुं ज्वना तःम्ह ब्वसल तोती । अजूस्वाँ नं कया पुत्तु पुइका खइ ।)

किपालु—स्वे आम हिँ ।

(अजूस्वानं नँवाइ मखु । ब्यकुं च्याइ ।)

हिँ जिमिगु ।

अजूस्वाँ—(दना) बानं निम्हेसितं धका हया ब्यूगु ।

किपालु—छन्त ला धव का हया ब्यूगु । (खाया कता-मरि व रवरया सल अले हेँ छखे तथा बी ।) हिँ; मखुसा ब्वायात धया बी जि ।

अजूस्वाँ—जिनं माँयात कना बीका ।

किपालु—(च्वहिक लाका) यो योम्हेसित कँ हुँ !

अजूस्वाँ—माँयात कना (मिखा ब्वेब्वे स्यास्यां) सिक मदायकेला छन्त । हिँ छको जक म्हिते जिमि ।

किपालु—म्वा, बी मखु ।

(तुयूजः दुहाँ वइ)

तुयूजः—(लुखां निसें) छ, छ ! (अजूस्वाँयात घय पुना) छाय् हँ अजू !

अजूस्वाँ—मखंला छको स्वे धयां हे मन्चू ।

तुयूजः—छको स्व जक स्वे धासैलि ब्युरे !.....छको स्वे हे मज्यूगुला छंगु !

किपालु—बीमखु जिमि ।

तुयूजः—स्व जक स्वे हँ ।

किपालु—बी मखु धासैलि.....छं कर ला ?

तुयूजः—(न्ह्यज्याना) बी मखु मखुला ?

(फुक न्ह्यवःसा मुना अजूस्वाँया लँने पोचिना बिब्युं)

[धर्मोदय

व मव्यूसा म्वालका थव फुक छन्त,.....का हूँ ।

किपालु—तुयू, भुयू ।

(तुयूजःनं ज्वेपिया स्व । किपालु विस्सुं वनी ।)

तुयूजः—छन्त सुयो अजू.....का धा ?

अजूस्वां—जित ला ?.....व्वा हे यो ।

तुयूजः—(गम्भीर जुया) भन धका फुक बिया ।

अजूस्वां—आ छ हे यो ।

तुयूजः—(खयाय् थें) का धा, सुयो ?

अजूस्वां—तुयू दाइ हे ।

तुयूजः—इः,.....श्याबास ।

(किपालुया लहा ज्वना केशरी दुहाँ वइ ।)

केशरी—मस्तेत छाय् ख्वेकेगु ?

तुयूजः—मखंला क्को खजक स्वे धालं हे मव्यू ।

केशरी—छको बियां छु ज्वी ले ?

किपालु—स्यंका बीयो वं ।

केशरी—ब्यु जुजु,.....क्को जक स्वेहँ । (हेके थें याना)

ब्यु, जुजु,.....हानं कया बी ।

तुयूजः—मव्यूसा म्वा, ब्वसल क्कम्ह वैत मेगु फुक अजूचित ।

किपालु—(ब्वसल वां छ्या) मे जिमि ।..... जिमि
मोटर, रेल नं दनि ।

तुयूजः—थ्व नं (कया) मे हँ । ना छन्त हे ।

(तुति बब्ब स्वाना किपालु ख्वइ ।)

केशरी—ख्वा खरे !...गबलें वैत ख्वे कल, गबलें वैत
ख्वेकल । ज्या मदु,.....आखः कां ।

तुयूजः—मोटर व रेल नं जिगु हे ला खः नि ।

केशरी—गुम्ह धौलं नयां मफूमहेसित छु याय्त न्धवःसा ।

तुयूजः—मास्तरत ला मिहत्, ब्वापिं ला मिहत् धासैलि ।

केशरी—मिहतीका ज्या मदु धका ।

तुयूजः—मिहत् बाजि तय्ला—भकुं ग्वारा मिहत्, बार माइन्

धागु मिहत्, खें थें न्यागु (लहा भाय् याना) थेक

थेक थ्वाना मिहत्, गुलि...

केशरी—यक्को आखः ब्वं, पास जु, अले मिहतल धका

सुनां छु धाइ !

तुयूजः—कः, उखुन्हु जि दोस्त्रा जूगु सिल ला ?

केशरी—बि० ए०, आइ० ए० धागु पास जुइके मानिका ।

तुयूजः—मास्तरतसैं ला मिहतिके थंक् धासैलि ।

केशरी—खँ बत्ता, हूँ क्क थन च्वने मते । इपिं मल्वासे

मिहता च्वनी । हूँ, प्यहाँ । क्क हे ल्वापु खिचा ।

तुयूजः—उहू, का ! (वनी)

केशरी—मिहता च्वं न्है मल्वासे ।.....ज्ञानिपिं मस्त ।

(निपला छिना) ल्वाय्मते खंला ? (वनी)

(किपालु व अजूस्वां पालंपा न्धवःसा हिला

हिला मिहता च्वनी । किपालुं मोटर दम बिया

न्ध्याकी । अजूस्वानं रेलया सुका ज्वना न्ध्याकी ।

किपालु दनी, लुखा पाखे वनी । हानं ल्यहाँ

वइ । ब्वसल कया वनी । लुखाय् थ्यंका हानं

ल्यहाँ वइ । अजूस्वानं वैत स्वया च्वनी ।

किपालु क्को भवातां दनी । पलख सुम्क ।)

किपालु—(ब्वसल बैँ दिका) सने मते खं ला थुकी ।

(अजूस्वानं ख्वा स्वया छ्यो संकी । किपालु

प्यहाँ वनी । अजूस्वां नं किपालु वं पाखे

स्वया च्वनी । खने मदै । आ ब्वसल काइ ।

किपालु ल्यहाँ बै । लुखां तुं)

स्यंके मते खंला ? (अजूस्वानं छ्यो संकी । ब्वसल

तीजक क्वे तइ ।)

स्यंके मते मिह ? (पला छी)

अजूस्वां—क्क गन वनेगु ले ?

किपालु—थर्थे खि फाना वे । (वनी)

(भचा उखे हे स्वया च्वनी । ब्वसल कया

दनी । छखे लिक्क फ्यतुना कथीक स्वइ ।

अरुण दुहाँ वइ । भसंग वंका उखे हे स्वइ ।)

अरुण—मिहता च्वना ला ?

अजूस्वां—आम छु बा ?

अरुण—थ्व मिहतेगु ।

अजूस्वाँ—(लहाते च्वंगु तोता) गथे यायुगु स्वे बा !

अरुण—थथे यायुगु । (घःचा हीका तिन्न न्यायूका कयनी।)

अजूस्वाँ—थ्व जित ला बा ?

अरुण—मखु, छ मिसामहेसित छु यायुत थ्व ?

अजूस्वाँ—जितः अयूक अयूक लहा संकीमह कतामरि है बी धैगु मखुला छं ?

अरुण—खः, अजू !...कन्हे कंस हया बीका ।

अजूस्वाँ—(तमं चिला) अज्यामह !

अरुण—कन्हे हे हया बी, ...कन्हे हे ।

अजूस्वाँ—आम स्वैत ले बा ?

अरुण—दाइचित ।

अजूस्वाँ—सु दाइचा, ...चिधिकःमह ला ?

अरुण—मखु तःधिकःमह !

(तुयूजः दुहाँ वइ ।)

तुयूजः—स्वे बा ! (काचा काचा कया) गुलि काल बा ?

अरुण—न्हाको कासां छाय् माल ?...कालका निरका ।

तुयूजः—उहू निरका ! (घःचा हीका न्यायूकी ।)

अजूस्वाँ—गथे न्यागु बा व !

(किपालु दुहाँ वइ । तुयूजःया लहातेच्वंगु खंका)

किपालु—व जित बा ।

तुयूजः—इवस् छंत का । (घःचा हीकु हीकुं) जिगु भकुंग्वारा नं तंका बी धुंकल ।

किपालु—जित न्हि बा ?

अरुण—कन्त नं खः, ...पालंया मिहति रे । ...वैत नं मिहति कि न्है ?

किपालु—मे जित हे ।

अरुण—पालंपा मिहति रे, गबलें वं गबलें वं...पालंपा ।

किपालु—(तुति बब्बस्वाना) मे जिमि...जित हे मा व ।

अरुण—(तुयूजःयात) कको वैत निं बिया ति का ।

तुयूजः—वं ला काय् धुन कि थीकिगु !

अरुण—जि हेका कया बीका ।

तुयूजः—न्हागुं फुक वैत ।

अरुण—आ कको व्यु म्वाल ।

(तुयूजःनं घःचा तमं बस्वाइ । किपालुयात छको तमं ज्वेपिया स्वइ । प्यहाँ वनी ।)

तुयूजः, ए तुयू थन ख ।

अजूस्वाँ—(बेँ च्वंगु घःचा कया) ना दाइ ।

अरुण—मिहता च्व न्हि । (प्यहाँ वनी)

(किपालु कोठा दुच्छि दुच्छि घःचा तुइका मिहता च्वनी । छको न्ह्य ज्याइ हानं लिखतं वइ । न्ह्यज्याइवले न्याई, लिज्याइवले न्याइ मखु । घःचा लहातं हीका न्यायका स्वइ । हानं तुइकइ ।)

अजूस्वाँ—जि कको याय् हिं दाइ ।

किपालु—आसे जि हे याय् मगानि ।

(अथे हे, गबलें न्ह्यज्याका, गबलें लिज्याका सना च्वनी । तुयूजः दुहाँ वइ ।)

तुयूजः—जि कको मिहते हिं । (घःचा दुगु लहा ज्वं वनी।)

किपालु—बी मखु जिमि ।

तुयूजः—जितः धका हःगु मखुला आम ?

किपालु—बी मखु...म्वा ।

अजूस्वाँ—बा नं दाइचित धागु !

तुयूजः—हिं, (न्ह्य ज्याना लाके थें याना) बी लाकि बी मखु ?

किपालु—बी हे मखु ।

तुयूजः—कको स्र जक स्वे ।

किपालु—बी मखु धासैलि बी मखु काऽ ।

तुयूजः—का कन्त । (सँ पुइ । किपालुं तमं स्वइ) का का कन्त । (छ्यने निथु खौ थाइ ।) का हूँ कन्त ।

(जँधुली छथु प्यंका प्यहाँ वनी)

(छ्यो वास्या वास्या याना लुखा पाखे तमं स्वया च्वनी, तुंक स्वया हे च्वनी । केशरी दुहाँ वइ ।)

केशरी—(लुखां तुं) वा जा नः ।

किपालु—खं ला माँ, जित हया व्यूगु बा नं ।

केशरी—अँ, बांला, का जा नः वा ।

किपालु—तिन्न नं सः वः । (न्यायुका क्यनी)

केशरी—खःका, का जा निं नः नु । (वनी)

(न्हवःसा ल्यया काइ । किपालुयात स्वस्वं)

अजूस्वाँ—म्वायूसे जिला जानिं नःवने भाइ सा ।

(प्यहाँ वनी । किपालु गबलें न्ह्यज्याका गबलें लिज्याका मिहता च्वनी । लिक्थं वनीबले बराबर व्वसल ध्वाइ । किपालु मिहता हे तुं च्वनी । आ लिक्थं वइबले व्वसल न्हुइ । कुचा दला स्यनी । लिफः स्वयाकथं लहायागु वां छ्या व्वसल कावनी । कुचा स्वाना स्वइ । प्यतुना वैँ दिकी, तज्याना कुतुं वनी । लहातं कया व्वसल स्वया तोल्हे जुया च्वनी । आ छको हानं व्वसल स्वइ । लुखा पाखे तुंक स्वइ । व्वसल क्वे तइ । बच्छि तुति भोलंका थुस्स च्वं च्वनी । वैगु ख्वाले तं व कन्नाचायापुसे च्वंगु भाव व्वाँय वना च्वंगु दु । मानो अरुणयाके पिरे याना घःचा कासांनिसेंयागु फुक खँ ताठ-यागु बुट्टाय् माला च्वं थें च्वं । केशरी दुहाँ वइ । लुखां तुं वैत छको कथीक स्वइ, अले तोल्हे जुइ ।)

केशरी—(न्हिले थें याना) जा नः मवसे छु याना च्वनागु ? (तीजक छ्यौं थस्वइ ख्वा चू लायव हानं क्व छुइ ।) वा जा नः । (म्हसंका म्हा धका भाय् याइ ।) छु धयाम्ह मचा थ्व !...वा फुकस्या नय् धुंकल । (हानं म्हसंका म्हा धाइ ।) काय् दाइचां दाल ला ? (छ्यौं संकी) काय् ले,.....नु जा नः । (म्हसंका म्हा धाइ ।) वा जुजु, वा ।

(म्हसंका म्हा धाइ । तुति साला काइ । केशरी व्वसल स्यंगु खनी । ह्ववाना) , व गय् स्यंगु ? (कया स्वस्वं) का,....व्व...स...ल....।

(कया पुत्तु पुइका च्वनी । अरुण दुहाँ वइ) गय् स्यंगु थ्व ?

अरुण—स्वे स्वे (हथासं कया) गथे स्यंगु किपा !... सुनां स्यंकूगु ?

किपालु—वं का । (घःचा क्यनी)

(केशरी व अरुण ख्वा चूलाका न्हिली ।)

अरुण—वं गथे स्यंकः वै ?

किपालु—(वना घःचा कया) थेक थेक (घःचा हीका ल्यहाँ थ्यहाँ जुया) अन तै तयागु तुति थेक न्हुल ।

अरुण—तुति का, घःचालं ला ले ?

किपालु—मखु लालेसा ।

अरुण—उकिला दाइचित व्यु धैगु न्हाचः ! (नँ वाइ मखु) का, म्वाल दाइचित व्यु ।

(किपालु ख्वा ख्युँका तोल्हे जुया च्वनी । लीपा छ्यौं संका ज्यू धाइ ।)

छन्त मेगु हया बीका ।...तुयूजः ! (तुयूजः दुहाँ वइ) ए तुयू ! का बल, व्युका जुजु !

(किपालुं तुयूजः पाखे घःचा वां छुइ । केशरी-या थाय्लिक वनी । घःचा तुंक स्वया च्वनी—क्वनिसें च्वथ्यंक च्वनिसे कथ्यंक । तुयूजःनं घःचा काइ । छकलं ख्वा गह्वेसे तया केशरीयात स्वइ ।)

केशरी—(मनचा व्वे व्वे स्याना) छन्त मेगु हया बी हँ ।

(किपालुं अरुणयात स्वइ । बुलुहुं वैगु मिखा कहाँ वइ । धकिं नं बुलुहुं कहाँ वइ । किपालुया मिखा तुती थ्यनी ।)

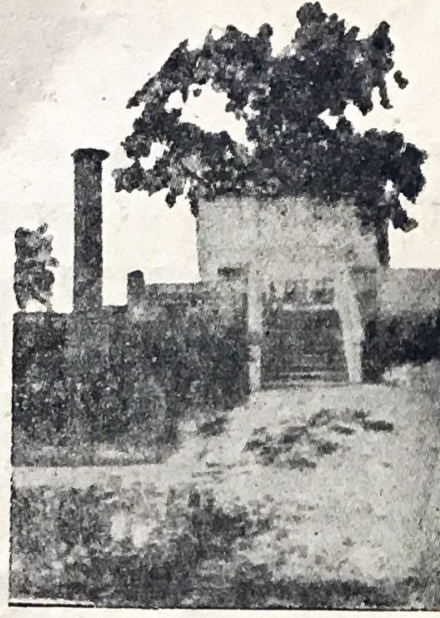
धकिं

स्वस्वापासा

१०७७

स्वस्वा

याः

फु
नही

२

क
ला
का
र

चि
त्त
ध
र

(१)

लुम्बिनी बनस जन्म जुयाः धायकाः शाक्यकुमार
तोतल दुगु सुख फुक गुम्हस्यां याय वैत नमस्कार !

(२)

गुगु खः धर्मया हेतु हेतु हे दुगु धर्म नं
निरोध उकिया यायगु थ्व हे खँ ल्हाइ श्रीघनं ।

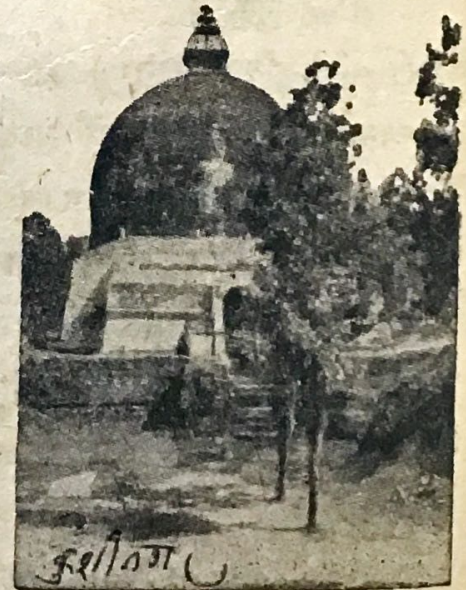
(३)

लानाः बोधिगयाय ज्ञान सारनाथे प्रचार नं
याःम्ह श्री भगवान्यागु ध्यान याय जि मनंमनं ।

(४)

यानाः प्रचार पीन्यादं निर्वाण कशियाय वनाः
जूम्हस्या धर्मया नापं संघया शरणे वने ।

४

सम्पादकीय

ध्व व हे त्रिविध पावन वैशाख पूर्णिमा खः गुखुनु ध्व भीगु गणतन्त्र नेपालया कपिलवस्तु नगरे महाराज शुद्धोदनया वंशे, महामायादेवीया कोखे, शाक्यसिंह सर्वार्थसिद्धया रूपे महामानव भगवान बुद्धया जन्म जुल, गुखुनु खुदँ तक कठोर तपस्या याय धुंका सुजातानं प्रदान मागु भोजन याना बोधि-वृक्षया मूले सम्यक् सम्बोधि ज्ञान प्राप्त याना विज्यात, गुखुनु पीन्यादँ तक गां गामे नगर नगरे चाहिला जन्म, जरा, व्याधि व मृत्युं पुका च्वंपि प्राणीपिन्त धर्मांमृत यियुं 'सब्बे संखारा अनिच्चाति' धका उद्घोषणा याना कुशीनगरया शाल वने महा-परिनिर्वाण जुया विज्यात। ध्व स्वां थें स्वच्छ पवित्रगु, सद्धर्म सौरभं जागु स्वांया पुन्हीया दिन म्नी नेपामितय् लागी जक मखु, एसियावासीतय् लागी जक मखु जगतया सकल सत्वप्राणीपिनि नं छगू महान् पर्व दिन खः।

मानव शान्तिप्रेमी प्राणी खः। थौंया ध्व संसारे शान्ति कायम जुया च्वनि ला मच्च्वनि ला धयागु भयं स्यूता धापि मानव सकलें ग्याना च्वंगु दु। भयभीत मानवपिन्त भरोसा बिया धात्थें शान्ति प्रदान याय्फुगु छुं धर्म दःसा व बुद्ध धर्म हे खः। ध्व हे सत्ययात सीका थौं एसिया महादेशं जक मखु यूरोप अमेरिका थें जागु भौतिकवादी पश्चिमीय देशं नं बुद्धया बहुजनहिताय, बहुजनसुखायवादी धर्म धवीका हया च्वंगु दु। सत्ययात सत्यरूपे मथूतले जक सत्यया महत्त्व मसिया च्वनी, गन सत्य म्हसिल अन सत्यया महत्त्व नं थुया वइ। थौंया ध्व वैज्ञानिक युगे धर्मयात नं वैज्ञानिकताया कसी चुला स्वेगु याना वया च्वंगु दु, ध्व परीक्षाय् बुद्ध धम

पा काला तयागु लुं थें मं मं ज्वाल ज्वाल थिना सत्यया सत्तिक न्हा वना च्वंगु दु। ध्व हे कारणं प्रतिवर्ष बुद्ध धर्मया महत्त्व नाप नापं प्रसार नं वृद्धि जुया वना च्वन।

बुद्ध धर्म सदाचार प्रधान धर्म खः। उकिं थुकी शीलया प्रधानता दु। प्राणी हिंसा मयाय्गु, खुया मकाय्गु, असत्य खं मल्हाय्गु, पर-स्त्री वा पर-पुरुष गमन मयाय्गु, मादक पदार्थ सेवन मयाय्गु ध्व न्याता शीले च्वना जीवन हनेगु हे बुद्ध धर्मया न्हा-पांगु त्वाथः खः। ध्वया लिपा लिपा समाधि व प्रज्ञा आदिया त्वाथः वइ, गुगुद्वारा निर्वाणया लक्ष्ये ध्यंकः वनेत समर्थ जुइ।

बुद्ध धर्मया मूल सिद्धान्त खः प्यंगू आर्यसत्य—संसारे दुःख दु, दुःखया उत्पत्ति जू, दुःखया विनाश जू एवं दुःख मदय्का छेगु मार्ग नं दु। ध्व मार्ग खः आर्य अष्टांगिक मार्ग—गुगु बुद्ध धर्मया मूल पु खः—ध्वयात हेतथागतया मध्यम मार्ग धका नं धाइ।

प्राणी मात्रयात हर्षया विषय खः थौं मानव जातिया दृष्टिशान्तिमूलक बौद्ध धर्मे क्रमशः कसाला च्वंगु दु। शान्ति प्रेमी सकल मानवं कामना याना च्वंगु दु ध्व राग द्वेष व मोहया अग्नि छ्या च्वंगु संसार बुद्ध धर्मया दिव्य अमृत पान यानाः विश्व शान्ति व विश्व मैत्री नाप सदां हना च्वने दइ।

अकादेमी

अकादेमी धयागु व विषये रस काइपिं विद्वान पिनिगु सम्मिलन खः। ध्व मूल उद्देश्य ज्वी—व व विषये प्रसिद्धिपिं व्यक्तिपिन्त सम्मान याय्गु व व विषये न्हू-प्रवेश जूपित यथायोग्य प्रोत्साहन बीगु—प्रसिद्धि प्राप्त महान् कलाकारपिन्त सदस्यता प्रदान यानाः, उदीयमान कलाकारपिन्त पुरस्कार इत्यादि बियाः। गुकिं जनताया अभिरुचि शिक्षित

जुयाः कला व कलाया आलोचनाया आदर्श
(Standard of judgement) उच्च जुया वइ ।

आः म्नी नेपाले नं राष्ट्रिय व अन्तर राष्ट्रिय क्षेत्रे नेपाली साहित्य, कला व संस्कृतिया अभिवृद्धि यायत् व विज्ञान सम्बन्धी अनुसन्धान व उकिया ज्या यायत् 'नेपाली साहित्य कला अकादेमी' धका छगू संस्था स्थापना जुल । 'नेपाली साहित्य कला अकादेमी ऐन' नं पिहाँ वय् धुंकुगु दु । थव अत्यन्त लयताया खँ खः । न्ह्यागुं स्वतन्त्र देशे उन्नत प्राचीन संस्कृति दुगु देशे थज्यागु संस्था दय् हे माः । दत जि हे जिल । तर उकिया ज्या गुकथं ज्वीमाः थव खँ धाथे हे विचारणीय न्हापां अकादेमीया गठने जाति, धर्म, वर्ण, लिङ्ग, सम्प्रदाय व स्थानया भेद दय् मज्यू । अनं योग्यायोग्यया निष्पक्ष लयज्या ज्वीमाः । अले जक अकादेमी धाथेया ज्या याय फइ, गुगुलिं देशया भविष्य उज्ज्वल जुया वइ । थुकियात म्नी तापाक वने मो, १९५४ सने तिनि उद्घाटन जूगु भारतया साहित्य अकादेमी गुलि ज्या यात उकिया वार्षिक विवरण खःसा गा ।

(१) भारतया असमिया, बंगला, अंग्रेजी, गुजराती, कन्नड, हिन्दी, काश्मीरी, मलयालम, मराठी, उडिया, पंजाबी, संस्कृत, तमिल, तेलगु, उर्दू आदि फिन्यागू भाषाया साहित्यया भिभिगु सफूया वृहत् सूची दय्केगु ।

(२) क—कालिदासया शाकुन्तल, मालविकाग्नि मित्र, विक्रमोर्वशी, कुमार सम्भव, रघुवंश व ऋतु-संहार आदि रचनाया शुद्ध संस्करण पिकायूगु ।

ख—वेद, ब्राम्हण, सूत्र, प्राचीन साहित्य, जैन ग्रन्थ, बौद्ध ग्रन्थ, शिलालेखादिया सम्पादन ।

(३) भारतीय १४ गू भाषाया १० पु १० पु कविताया हिन्दी अनुवाद तयाः सफू रूपे प्रकाशन ।

(४) भारतीय साहित्यया इतिहास १३ गू छुं याय् फु ।

भाषाय् प्रकाशन ।

(५) भारतीय साहित्यया परिचये छगू वृहत् ग्रन्थ पिकायूगु आयोजना ।

(६) विदेशी भाषाया श्रेष्ठ ग्रन्थया भारतीय भाषाय् अनुवाद—चीनी, अरबी, इंग्लीस, फ्रेञ्च, जर्मन, युनानी, इतालबी, जापानी, लातीनी, नर्वि-जियन, फारसी, रूसी, इस्पाहानी इत्यादि ।

(७) समकालीन भारतीय १४ भाषा साहित्यया अंग्रेजी अनुवाद ।

(८) पुरस्कार—भारतया फिफ्यंगू भाषाय् ५३।५५ सन तक प्रकाशित जूगु सर्वश्रेष्ठ ग्रन्थे प्रत्येक भाषायात ५००० दांया १२ गू पुरस्कार ।

(९) फिफ्यंगू भाषाय् १४ म्हस्या कार्य-समिति, ५ म्हस्या अर्थ समिति, १०२ म्हस्या सल्लाहकार समिति, आदि विभिन्न समिति दय्काः साहित्य सम्बन्धी प्रगती ग्वाहाली बीगु ।

(१०) सदस्यता—भारत सरकार पाखें ८ म्ह, राज्य सरकार पाखें २५ म्ह, भारतीय भाषा पाखें १४ म्ह, विश्वविद्यालय पाखें १४ म्ह, भारत सरकार साहित्यिक क्षेत्रे प्रसिद्धि लययाः छ्या हःपिं ८ म्ह, संगीत नाटक अकादेमीया २ म्ह, ललित कला अकादेमीया २ म्ह ।

थुगु प्रकारं थव भारतीय 'साहित्य अकादेमी' राष्ट्रज्यापी साहित्योत्थानया ज्या निष्पक्ष जुयाः याना वया च्वन, गुगु स्तुत्य जक मखु अनुकरणीय नं जू ।

आः नेपाले नं 'नेपाली साहित्य कला अकादेमी' थथे हे राष्ट्रीय दृष्टिकोण तयाः निष्पक्ष ज्या याना यंकल धाःसा नेपालया साहित्य व कलाया पुनरुत्थान जुयाः नेपालया उन्नति जूगु म्नीसं खय् दइ, संसारयात क्यने नं फइ नेपाल केवल प्राचीन संस्कृतिया जक धनी मखु वर्तमान समये नं नेपालं छुं याय् फु ।

जुगु खँ

बुद्ध-जयन्ती समारोह

कान्तिपुर—दँयदसं थें धुगुसी नं वैशाख-पूर्णिमा

खुनु नेपाले बुद्ध-जयन्ती समारोह खुब बांलाक सम्पन्न जुल ।

पुन्ही कन्हुन्होनिसे त्वात्वाले बाहा-बहिली भगवान द्यो, चीभा द्यो आदि बांलाक क्वाय्पा ध्वजा पताका व्वेका स्वेहे यैपुक श्रद्धा उत्पन्न ज्वीकथं सजे याना तःगु दु, स्वांया पुन्ही खुनु सुथे आनन्दकुटी विद्यापीठया पाखें बुद्धया स्तुतिगान याना दे चाहिल । विहारे व थःथः छें खापति बुद्ध पूजा जुल, तुतः व्वन, भजन यात, अबुसं च्वंपि थाय्थासे देके वन ।

सुथे ७ बजे श्रीघःविहारे व आनन्दकुटी विहारे पञ्च-शील, अष्टशील प्रार्थना. प्रणिताकारं बुद्धपूजा व भिक्षु संघ-पिन्त दान बीगु ज्या नं जुल । श्रीघःविहारे भिक्षु सुबोधानन्दपाखें धर्मदेशना जुल । श्री साहु देवज्योतिपाखें शील-परिषदपिन्त जलपानया प्रबन्ध नं याना दिल ।

सुथसिया ८ बजे आनन्दकुटी दायक सभाया तत्वाव-धाने क्गु विशाल आम सभा जुल । सभाय् गण्यमान्य व्यक्तिपिसं बौद्ध धर्म व दर्शनया विषये नंवाना दिल नंवाना दीपि मध्ये भारतीय राजदूत श्री भगवान सहाय नं क्कन्न खः ।

स्वयभूइ न्हू दयकुगु गुम्बाय् नेपाले दकले तःधिकःह्य लुंग्हा बुद्ध मूर्ति स्थापना जुल । लामा धर्मानुकूलं ग्यालि तम्बा याना बुहाह्य लामां बाननंनिसें सर्वज्ञधातु स्वागत याना च्वे थत हल । सर्वज्ञधातु सकसितं दर्शन बिया धातुबट्टाय् तथा गर्भे स्वथन । थ्व समारोहे फाया श्री भगवान सहायजुं गुम्बायात ३००० दां चन्दा बिया दिल ।

न्हिने २ बजे श्रीघःविहारं भगवान बुद्धया प्रतिमा जिगिजिगि क्वाय्पा तःगु खते तथा सांस्कृतिक बाजं, ज्ञान-माला भजन, तुतः व्वना वोपिं, धुं-धुपाय् ज्वना बुद्धस्तोत्र व्वना वोपिं नर-नारीया विशाल जुल्लसं कान्तिपुर नगर परि-क्रमा याना आनन्दकुटी थ्यंका द्यो या न्यायकल । अन्ते

सहयोगीपिं सकसितं धन्यवाद बिया विश्व शान्ति व निर्वाण पद कामना यासे जात्रा क्कचाल ।

वैशाख शुक्र अष्टमी खुनुनिसें रेडियो नेपाले बुद्ध सप्ता-हया कार्यक्रम जुगु दु । थ्व कार्यक्रमे शील प्रार्थना कविता पाठ आदि व विद्वज्जनपिनिपाखें बुद्ध धर्म सम्बन्धी व्याख्या जुल । नेपागाया यँ, यल, ख्वप स्वंगू शहरे नं भिक्षु महा-संघपाखें क्वायंकं धर्म देशना जुल ।

वैशाख पूर्णिमा खुनु धर्मोदय सभां बुद्धदिवस माने याःगु दु ।

यल—नागबहाले तारेमाम् संघया आयोजनाय् बुद्ध जयन्ती महोत्सव माने यात । सुथे अष्टमी व्रत दना, न्हिने १२ बजे तारेमाम भजन व सांस्कृतिक भजन मण्डली सहित बुद्ध प्रतिमाया जात्रा जुल । थ्व जात्रा हिरण्यवर्ण महाविहारं प्रारम्भ जुया नागबहाले थ्यंका आमसभा जुया विसर्जन जुल ।

ख्वप—भक्तपुर बुद्ध समितिया आयोजनाय् ख्वपे बुद्ध जयन्तीया समारोह धुमधाम नकशां जुल ।

समाचारे ज्ञात जुगु दु थ्यमि, खोपासी, धुलिख्यो, केपू, नगां, बलम्बु, सतुंगल, लुभु, थैबो, हरिसिद्धि आदि गां गामे नं भव्य तरीकां बुद्ध जयन्ती माने यागु दु ।

भोत—धुगुसी भोते बुद्ध जयन्तीया उपलक्षे सकल नर नारीपिं मुना भव्य रूपं बुद्ध पूजा जुल । न्हिने चन्द्र-कीर्ति विहारे धर्म देशना व बुद्ध प्रतिमाया यात्रा नं जुल ।

पनौती—सुथे बुद्ध पूजा धुंका बही-विहारंनिसें भगवान बुद्धया मूर्ति खते बिज्याका जात्रा जुल । न्हिने क्कगु जन सभा नं जुल ।

लुम्बिनी—भगवान बुद्धया जन्मभूमि लुम्बिनी सुथं निसें बुद्ध जयन्ती समारोहया कार्यक्रम प्रारंभ जुल । माध्य-मिक स्कूलया मचातयपाखें बुद्ध पूजा व दान नं यात ।

न्हिनसिया २ बजे आमसभा जुल । ४ बजे बुद्ध मूर्ति रथे तया जात्रा यात । लुम्बिनी ळगुलिं खुब भःभः धायक ळायपा समारोह साप बांलाक सिधल । तसकं तांनोसां तांनोगुया छे परवाह मतसे आपालं जनसमूहं समारोहे भाग कागु समाचार दु ।

चैनपुर—दँयदसं न्यायका बोथे थपाले नं बुद्ध जयन्ती समारोह निन्हुर्यकं बांलाक न्यायकल । स्थानीय विहारंनिसै बुद्ध चोक तक बुद्धया रथजात्रा यात । लँयू महतिंमहतिं थःथःगु छे क्वे द्यो थ्यनेवं द्यो पूजा यात । बहनी ३गू घंटा तक विशेष कार्यक्रम नं यागु समाचार दु ।

पालपा—टकसार टोले महाचैत्य विहारे बुद्ध जयन्ती माने यात । भिक्षु शाक्यानन्दया सभापतित्वे ळगू सार्वजनिक सभा जुल । अन्ते निगू नाटक नं क्यन ।

तानसेन—आनन्दविहारे सुथंनिसै हे बुद्ध पूजा शील प्रार्थना यायत आपालं नर-नारीपिं उपस्थित जुल । बुद्धया द्योखः जात्रा याना तानसेन शहर परिक्रमा यात । द्यो न्ह्यसायवं टकसार ज्ञानमाला संघं सफू ळगू ळगू इना बिल ।

बुटवल—पद्मचैत्य संघया तत्वावधाने थपाले स्वांया पुन्ही भव्य रूपं माने यात । सुथे पद्मचैत्य विहारे बुद्ध पूजा जुल व न्हिने श्री बोधिरत्न वज्राचार्यया सभापतित्वे ळगू सभा नं जुल । बुद्धया प्रतिमा जात्रा याना नगर चाहीकल बहनी गिलान प्रत्यय पूजा याना समारोह सिधल ।

सिक्किम—रंगेली बजारे बुद्ध जयन्ती महोत्सव थपाले नं साप बांलाक माने यात । प्रभाते बौद्ध अबौद्ध सकसिनं थःथःगु विधिविधानानुसार बुद्ध पूजा यात । बुद्धया प्रतिमा जुलूस साथे नगर परिक्रमा याना पण्डाले थ्यनेव मेजिस्ट्रेट मु० पासांग लाया सभापतित्वे आम सभा जुल । श्री नरेन्द्र नरसिंह शाक्यवंशजुं शील बिया बुद्ध प्रार्थना याका बिज्यात ।

कालिम्पोङ्ग—समाचार थ्यंगु दु गत वर्षे थैहे थपाले नं कालिम्पोङ्गे बुद्ध जयन्ती बांलाक न्यायकल । धर्मोदय विहारे बुद्ध पूजा, शीलप्रार्थना धर्मदेशना जुल । भगवान बुद्धया रथयात्रा याना जुलूसं दे चाहिल व जन सभा नं जुल ।

कलकत्ता—महाबोधि सोसाइटीया आयोजनाय स्वन्हु यंकं धर्मराजिक विहारे तसकं आकर्षक रूपं बुद्ध जयन्ती समारोह माने यात । प्रातःकालीन बुद्ध पूजा, शील प्रार्थना, दान, धर्मदेशना व परित्राणपाठ जुल । निन्हू खुनु पूजा, दान सार्वजनिक सभा जुल । स्वन्हु खुनु बंगाल, तिब्बत, चीन, जापान, बर्मा, लंकायापिं नर-नारीपिनिगु विशाल जुलूस न्ह्यो न्ह्यो तया भगवान बुद्धया जात्रा जुल । जुलूस चौरंगी शुह जुया धर्मराजिक विहारे थ्यंका आम सभाय परिणत जुल । थ्व सभाय बाल कार्यक्रम नं जुल गुकी बंगाली, चिनिया व नेपाली बाल-बालिकापिसं ब्वति काल ।

समाचारे विदित जगु दु धर्मांकुर विहार, वर्मा विहार, व सद्धर्मविहारे नं थपाले न्हापा न्हापा थै हे बुद्ध जयन्ती बांलाक न्यायकल ।

कलकत्ता—ज्योतिव्रदर्स-कोठीया 'साहित्य गोष्ठि'या तत्वावधाने स्वांयापुन्हीया उपलक्षे बुद्ध पूजा, सभा व संगीत समारोह नं जुल ।

बौद्ध दीक्षा समारोह

मध्यप्रदेश । वंगु मार्च बालाघाट जिल्लान्तर्गत बारासिनी भैरवगञ्जे, श्री यशवन्तराय अम्बेदकरया सभापतित्वे भदन्त आनन्द कौसल्यायनं १५००० दो मनूतयत बौद्ध दीक्षां बिया बिज्यात ।

बौद्ध मन्दिर निर्माण

बुद्धगया । थाइलायण्ड सरकारपाखें बुद्ध गयाय ळगू बौद्ध मन्दिर निर्माण याइगु समाचार प्राप्त जगु दु ।